

Treball de Fi de Grau

Títol

Sant Benet, la flama que s'apaga

Autoria

Pau García Martínez

Professorat tutor

Antoni Vall Karsunke

Grau

Comunicació Audiovisual	
Periodisme	X
Publicitat i Relacions Públiques	

Tipus de TFG

Projecte	X
Recerca	

Data

2018-2019

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català:	Sant Benet, la flama que s'apaga		
Castellà:	Sant Benet, la llama que se apaga		
Anglès:	Sant Benet, the flame extinguishes		
Autoria:	Pau García Martínez		
Professorat tutor:	Antoni Vall Karsunke		
Curs:	2018/19	Grau:	Comunicació Audiovisual
			Periodisme
			Publicitat i Relacions Públiques

Paraules clau (mínim 3)

Català:	Muntanya, escalada, contracultura
Castellà:	Montaña, escalada, contracultura
Anglès:	Mountain, climbing, counterculture

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:	Reportatge narratiu sobre Sant Benet, escola d'escalada pionera als anys 70-80-90. Retrat sobre la seva època daurada i els seus personatges i la posterior decadència.
Castellà:	Reportaje narrativo sobre Sant Benet, escuela de escalada pionera en los años 70-80-90. Retrato sobre su época dorada y sus personajes y la posterior decadencia.
Anglès:	Narrative report about Sant Benet, a famous climbing zone during 70-80-90 decades. Portrait of its golden age and its characters and its decadence.

Índex

1. Introducció	p. 4
2. Història de l'escalada i l'alpinisme a Catalunya	p. 5
2.1. Fent camí	p. 5
2.2. Els pioners	p. 6
2.2.1. El pare de tot, Lluís Estasen	p. 7
2.2.2. Fent escola	p. 9
2.3. Els clàssics	p. 9
2.3.1. Montserrat, bressol de l'escalada	p. 10
2.3.2. Diversificació i consolidació de l'escalada	p. 11
2.3.3. Les generacions clau	p. 11
2.3.4. El conflicte de l'estil	p. 13
2.3.5. La febre expedicionària	p. 14
2.4. Els pirates	p. 16
2.4.1. La revolució del material	p. 17
2.4.2. Escalada <i>made in USA</i>	p. 17
2.4.3. La contracultura i el <i>Free Climb</i>	p. 17
2.5. Els actuals	p. 19
2.5.1. L'alpinisme català modern	p. 20
2.5.2. L'escalada catalana moderna	p. 20
2.5.3. L'última dècada	p. 21
3. El nou periodisme	p. 22
3.1. Una nova manera de narrar els fets	p. 22
3.1.1. Periodisme que va ser art	p. 22
3.1.2. Les bases de l'estil	p. 24
3.2. Els referents	p. 26
3.2.1. Tom Wolfe	p. 26
3.2.2. Hunter Thompson	p. 27
3.2.3. Günter Wallraff	p. 28
3.2.4. George Plimpton	p. 29
4. La literatura i el periodisme de muntanya	p. 31
5. Reportatge narratiu	p. 36
6. Bibliografia	p. 71

1. Introducció

Montserrat és una de les muntanyes més màgiques i inusuals del planeta. En un enclau entre la civilització i la naturalesa més indòmita i capritxosa, una ermita feta refugi guarda més de mig segle de secrets. És Sant Benet, meca de l'escalada. Però ningú no s'enrecorda. La seva història se li ha girat en contra; de la glòria més envejada a l'abandament més absolut.

La regió de Sant Benet | Tot Montserrat

Les seves parets, abans plenes de fanàtics capaços de les proeses més inimaginables, ara callen. L'orgia d'adolescents sonats amb ganes d'anarquia no ha aguantat una última investida. Ja no hi ha festes que acabin a judici ni drogues que facin viatjar més enllà. Com una flama que s'apaga, l'esperit de rebel·lia d'aquelles generacions dels anys 70 i 80 de noms estrambòtics com TriniClimb, Exploited o Pirates, que van posar en qüestió la societat i la comunitat escaladora, sembla que no vol tornar. Els americans no presumirien tant si coneguessin aquest racó. És el Yosemite català.

2. Història de l'escalada i l'alpinisme a Catalunya

La muntanya és una de les protagonistes innegables del territori català. Des de sempre ha anat lligada a la cultura nacional i s'ha impulsat i aprofitat per fins reivindicatius.

El vincle entre l'esport i la muntanya no va trigar en aparèixer i s'ha anat fent més fort amb els anys, fins a tal punt que a Catalunya es poden practicar gairebé totes les disciplines que engloben els esports de muntanya.

A través de la història de l'escalada i l'alpinisme nacional portada a l'essència, aquest apartat repassa els seus protagonistes i les seves gestes. Un relat per entendre com s'ha creat una sòlida cultura muntanyenca i com Catalunya és un dels màxims exponents d'aquesta a nivell mundial.

On som, d'on venim i cap a on anem.

El marc teòric és d'elaboració pròpia. El contingut està elaborat a partir de la realització de múltiples entrevistes als historiadors Josep Fatjó, Miquel Vilaplana i Joan Jover. Ja que el text sencer es basa en les seves paraules, se citen les fonts a l'apartat Bibliografia i no en el propi cos del marc teòric. El que sí se cita són altres fonts documentals emprades per a la redacció.

2.1 Fent camí

Els inicis dels esports de muntanya al territori català es remunten a finals del segle XIX. A Catalunya, la pràctica de l'excursionisme va ser pionera a tot l'estat. L'any 1876 es va fundar l'Associació Catalanista d'Excursionisme Científic, l'ACEC (que més tard es convertiria en el famós Centre Excursionista de Catalunya, el CEC). A partir d'aquí va arrancar tot.

Tanmateix, si ens remuntem als seus orígens, l'excursionisme havia servit pels romàntics com a activitat d'oci i d'esbarjo. Dins el moviment es crea una dedicació ferma a la contemplació de la Naturalesa, que més tard es traslladaria als afers científics.

Seguint amb el començament de l'excursionisme a Catalunya, l'exercici d'aquest anava lligat al coneixement del territori, de la cultura i de la llengua. En són exemples grans humanistes catalans com el lingüista Joan Coromines, qui es dedicava a fer innumerables excursions per conèixer el territori i, a través d'això, conèixer la llengua. Pompeu Fabra feia exactament el mateix. Fins i tot, Mossèn Cinto Verdaguer, per escriure la seva obra *Canigó*, va travessar els Pirineus de punta a punta. En la vessant més ociosa de l'excursionisme, un dels pioners va ser Cèsar August Torras, editant guies d'excursions pels Pirineus i altres zones del territori català. Altres personatges imprescindibles d'aquest període són el geòleg Lluís Marià Vidal i Carreras i l'enginyer i entusiasta Juli Soler i Santaló.

Cal tenir en compte que en aquella època no hi havia massa camins, i encara menys mitjans de transport, per tant el que tocava era buscar-se la vida. Per arribar als Pirineus, els excursionistes havien d'agafar els pocs trens existents, després algun carro o diligència i la resta caminant. L'aproximació i l'accés a les muntanyes ja era una gesta a tenir en compte.

A nivell cultural, el caire nacionalista i reivindicatiu de l'excursionisme català es va intensificar durant alguns períodes com la dictadura de Primo de Rivera o la dictadura de Franco, destacant el fet diferencial del catalanisme.

2.2 Els pioners

Les fites esportives arriben a partir dels anys 20. La disciplina va anar evolucionant i es va deixar l'excursionisme de base, tot i que es va seguir practicant, per passar a fer més dificultat a muntanya.

Aquest canvi de concepció es fa per ingerència estrangera, gràcies a la gent emigrada a Barcelona durant la Gran Guerra (1914-1918). Els esportistes catalans ja tenien els països alpins com a referents (França, Suïssa, Àustria i Alemanya), i gràcies a l'intercanvi d'experiències i tècniques amb els esportistes d'allà residents a la ciutat comtal, es va passar a fer l'alpinisme clàssic i l'escalada de dificultat.

2.2.1 El pare de tot, Lluís Estasen

Una vegada establertes les modalitats, no van trigar a aparèixer noms per referenciar. Entre tots, però, destaca Lluís Estasen, qui és considerat pioner i pare de l'alpinisme català. Juntament amb el seu company Josep Maria Aguilera, van ser els iniciadors de la disciplina. El grup d'alpinistes s'havia iniciat en l'excursionisme, gràcies al qual van començar descobrint el territori. Amb l'arribada del nou alpinisme, van acabar trobant zones dels Pirineus on fer primeres ascensions estatals a molts cims importants, com els Besiberris, els Encantats, les Agudes d'Espot, etc. El seu renom, però, va lligat a un cim en particular: el Pedraforca. La muntanya, símbol de Catalunya, ja s'havia pujat per diversos llocs, però mai per la cara nord. La cordada de l'Estasen va ser la primera en assolir el cim del Pollegó Superior i Inferior per la vessant nord, l'any 1928.

El 1911 ingressà al Centre Excursionista de Catalunya (CEC) i s'inicià en l'excursionisme i l'esquí. Fou campió de Catalunya d'esquí de fons (1925) i guanyà tres Copes de Ribes (1921-24). El 1920 escalà la Gorra Frígia, considerada la primera escalada moderna d'un cim de Montserrat. També escalà l'Eco Superior i els Flautats (1922), la Botera del Gra i el Frare Gros (1924), i la Torta i l'Agulla als Ecos (1927), aquesta última anomenada posteriorment Agulla Estasen. El 1922 obrí dues vies al Pollegó Superior del Pedraforca. D'altra banda, protagonitzà la primera ascensió hivernal al Pedraforca (1919) i a la pica d'Estats (1924), i el 1922 aconseguí la primera ascensió nacional amb esquís a l'Aneto. Entre el 1922 i el 1925 també escalà a les Dolomites i als Alps. El 30 de juny de 1928 obrí la via que porta el seu nom a la paret nord del Pedraforca - juntament amb Jofre Vila, Josep Puntès i Josep Rovira - i, un any després, rebé la medalla d'or del CEC. L'any 1930, en una sortida als Pirineus amb Josep

Rovira, donà nom al corredor de l'Aneto per la vall de Coronas, conegut com corredor Estasen. El 1942 fou nomenat primer president del Centre Acadèmic d'Escalada (CADE), la secció d'escalada del CEC. Morí l'any 1947 en el camí de Saldes a Barcelona, de resultes d'un atac de feridura, quan es dirigia a inaugurar el refugi de la jaça dels Prats al Pedraforca, que duu ara el seu nom. El refugi fou inaugurat al cap de dos anys amb el seu nom. En el seu honor també es batejà una agulla del massís de la Maladeta, la Forca Estasen, de 3.028m (Iglésies, 1965).

Es va convertir en un referent no només pel fet de ser un oberturista de vies noves de gran dificultat, sinó també per ser el primer en utilitzar material específic per la pràctica de l'escalada i l'alpinisme. Un exemple seria la corda, que en aquella època era feta de cànem i es lligava al voltant de la cintura. Evidentment, no estava permès caure, ja que la corda es trencava amb facilitat si es feien estrebades fortes i l'escalador en qüestió podia quedar greument ferit, encara que la corda li hagués parat la caiguda. Per tot plegat, Estasen i la seva colla només empraven la corda quan la secció a escalar era realment difícil. També la feien servir en les baixades, que sovint requerien d'una ajuda per no haver de desgrimpar per la paret.

La corda és només una mostra dels materials amb què comptaven els especialistes d'aquella època. El calçat també tenia les seves particularitats; les sabates eren de claus d'ala de mosca, unes botes amb claus clavats a la sola que, sense arribar a ser grampons, es feien servir tant per caminar per la neu com per escalar.

Aquesta gent no es va conformar amb les muntanyes catalanes, sinó que també van anar als Alps, on van pujar el Montblanc, la Meige i altres cims de més de 4.000 metres. Les ascensions alpines les acostumaven a fer amb guies locals, fet que els va servir per aprendre els fonaments de la tècnica de l'alpinisme, com l'ús de grampons, piolet, i esquís de muntanya, tècniques que Estasen va introduir a l'Estat.

2.2.2 Fent escola

De fet, l'esquí de muntanya va servir a Estasen per atacar cims durant l'època hivernal, ja que sense aquests estris les aproximacions a les vies podien ser molt feixugues o fins i tot impossibles. Això va captar l'atenció de la Generalitat, que va demanar-li de fer una estada a la Vall d'Aran per ensenyar els fonaments i la tècnica de l'esquí de muntanya, ja que els habitants d'aquesta part del territori quedaven aïllats per la neu i no es podien comunicar amb els altres pobles o valls properes. Mica en mica, les maneres de fer d'Estaten i la seva colla van ser adoptades cada vegada per més practicants i van acabar creant escola.

2.3 Els clàssics

Abans de la guerra civil, una sèrie de poblacions de Catalunya van començar a crear centres excursionistes alternatius al CEC, que es trobava a Barcelona. Els més importants van ser el Centre Excursionista de la Comarca del Bages (CECB), a Manresa, el Centre Excursionista de Terrassa (CET) i el Centre Excursionista de Sabadell (CES), que compartia ciutat amb el centre Terra i Mar (TIM).

Actualment hi ha més de 450 centres excursionistes a Catalunya, fet que denota una administració dels esports de muntanya molt més atomitzada en comparació amb altres països més centralistes en aquest aspecte, com França, que només té el CAF, o Itàlia, on només hi ha el CAI.

D'aquests centres va sortir gent molt agosarada, que seguia tenint una tècnica deficitària, però anaven amb moltes ganes de fer muntanya. A partir d'aquí, apareixen un conjunt d'esportistes molt potents, principals referents de l'escalada en roca a les agulles de Montserrat. Noms com Jaume Casellas (primera ascensió a la Mòmia), Francesc Puigarnau, Lluís Serrat, Celdoni Espunyes... es van dedicar a fer primeres ascensions a Montserrat, en una època on gairebé tots els pinacles eren verges.

2.3.1 Montserrat, bressol de l'escalada

A Catalunya, la meca de l'escalada és Montserrat. I és precisament en aquesta muntanya on s'han format i es formen tots els grans alpinistes del país. Tota aquesta colla, a principis dels anys 30, ja havien fet grans escalades en aquesta muntanya. No és que deixessin l'alpinisme de banda, però la seva dedicació i formació, més que res per proximitat i diners, la fan a Montserrat. És l'escola on aprenen a utilitzar totes les tècniques de corda, de claus, de mosquetons, d'assegurances, etc. Tot ho aprenen a Montserrat i a Sant Llorenç del Munt, els dos nuclis principals d'aprenentatge a tocar de les capitals on hi ha centres excursionistes potents (Barcelona, Terrassa, Sabadell, Manresa).

Els de l'Ateneu Popular Barcelonès (Josep Costa, Josep Boix i Carles Balaguer) van ser els primers en escalar el Cavall Bernat. El mateix dia, els manresans (Jaume Casellas, Celdoni Espunyes, Lluís Serrat) escalaven per primera vegada la Mòmia. La intenció dels segons era pujar el Cavall Bernat, però en veure que els barcelonins ja s'hi estaven enfilant, van canviar de parer. Aquest fet denota la competitivitat que hi havia entre els centres excursionistes, sobretot a Montserrat. Els esportistes lluitaven en una cursa conqueridora que es duia en secret.

Tot plegat s'interromp amb l'esclat de la Guerra Civil (1936-1939), durant la qual ningú surt a la muntanya perquè és totalment impossible. Hi ha escaladors importants que s'apunten a les milícies alpines de la República, que fan el seu servei als Pirineus i que pels seus coneixements serveixen a les tropes com instructors d'esquí i d'alpinisme al bàndol de la Generalitat.

Un cop establerta la dictadura, ja en època de postguerra, l'activitat es reprèn de manera tímida, ja que Franco exerceix una repressió a molts nivells. Es van imposar prohibicions de tota mena que també van afectar al món muntanyenc, com és el cas de les restriccions sobre el desplaçament. Si algú volia anar de vacances cap als Pirineus o provar d'obrir noves rutes per alguna zona del nord, havia de demanar un salconduit, ja que sense aquest la policia franquista els

podia detenir i engarjolar. El permís no era difícil d'aconseguir, però la burocràcia implicada era enrevessada.

2.3.2 Diversificació i consolidació de l'escalada

A partir de l'any 40 es va recuperant la normalitat, en el sentit que s'obren nous centres excursionistes. Com a principal novetat, clau per a l'evolució de l'alpinisme i l'escalada al país, es van crear les seccions especials d'escalada. En són exemples el CADE, el GEDE, el SAME, el GAM, etc.

Després de la Guerra Civil, la gent necessitava sortir a la muntanya per sentir una mica de llibertat. El que fan aquests grups és agafar la bandera de la reivindicació del catalanisme. D'una manera tímida però constant es comença a filtrar el sentiment de la cultura catalana i el fet diferencial, en un moment on estava altament reprimida.

La majoria d'aquestes associacions les comencen a formar gent que abans de la guerra ja havia escalat, és a dir, que ja tenien coneixements tècnics. El que fan és promoure l'escalada i l'alpinisme dins els centres excursionistes a través de cursets d'aquestes disciplines, per tal que els socis aprenguessin a fer servir el material i a progressar amb seguretat.

Arribats a aquest punt, s'estableixen definitivament les escoles d'escalada: Montserrat, Sant Llorenç del Munt i Sot del Bac. Pel que fa a les dues primeres, el motiu del seu triomf va ser la proximitat, tal i com s'ha relatat més amunt, i en el cas de la tercera, el seu interès venia pel fet que la seva roca és calcària, no pas conglomerada com les dues anteriors. Aquest triangle permetia als cursets dels centres ensenyar una gran varietat d'escalades.

2.3.3 Les generacions clau

A la dècada dels 40 encara quedava molt per escalar. Apareixen nous referents com Carme Romeu, Ernest Mallafré, Vicenç Barbé, Jordi Farrera, Jaume

Vendrell, Raimon Estrems, Jordi Casasayas *Haus*, Josep Alaix, Andreu Sorolla, Mingo Arenas, Ignasi Capeta, i els germans Francesc i Josep Estorach. També apareixen els integrants del TIM, que es van dedicar a obrir vies a grans parets (a l'Aeri, a Diables, als Ecos, a Patriarques i a Sant Jeroni) arribant a dificultats de fins a sisè grau.

Entrats als anys 50, les tècniques evolucionen a través del contacte amb escaladors de fora. És el cas de Josep Manuel Anglada, que va viure un temps a Anglaterra i Alemanya i va establir coneixença amb alpinistes d'allà. Quan va tornar va portar el que s'utilitzava fora des de feia temps.

D'una banda, les cletes: una bota baixa, tipus peu de gat, amb sola Vibram, molt lleugera i flexible, i que allà ja es feia servir per a l'escalada en roca. La van portar a un sabater de Barcelona i en van fer còpies. Tothom va començar a escalar amb aquestes cletes i es va anar normalitzant, ja que fins llavors s'havia escalat amb espadenya de sola de cànem, menys eficaç. D'altra banda, va portar el Perlon: una corda d'escalada sintètica i elàstica, resistent i lleugera, que permetia fer escalades amb una seguretat molt més elevada.

Cada època ha tingut els seus referents, a través de les gestes i de les possibilitats tècniques que permetia el seu moment. Al millorar tota la tècnica i material, evidentment, es fan activitats més difícils. La generació dels 50, formada per Josep Manuel Anglada, E. Auqué, Manuel Muñoz, Jordi Riera, Jordi Pons, Joan Cerdà, segurament sigui una de les més històriques i conegudes, ja que van deixar un historial d'escalades molt potents que se segueixen repetint, no sense dificultat, a dia d'avui.

La majoria d'agulles de Montserrat ja havien sigut escalades. Quedaven les grans parets d'aquestes agulles i les cares nord del massís. Les noves vies havien de pujar per vessants més difícils. Aquesta generació va saber trobar els punts febles d'aquests llocs, fent línies lògiques de xemeneies, fissures, diedres, etc. Aprofitant aquestes debilitats, els propis escaladors van canviar el paradigma de com havia de ser una escalada: ja no importava fer el cim, sinó obrir una via més llarga i més difícil que l'anterior.

2.3.4 El conflicte de l'estil

Alhora, apareix un element clau que genera un punt d'inflexió en la tècnica de l'escalada: les pitonisses d'expansió, inventades per Jordi Álvarez. Abans s'havien utilitzat pitonisses de fissura, burins, tascons de plom o de fusta... amb una seguretat més que dubtosa. Álvarez va inventar una pitonissa més llarga, formada per un tros de cargol amb una falca al mig que al clavar-se, amb un previ forat a la roca, s'expansionava dins i quedava molt ben fixada. Això va permetre solucionar la paret nord del Cavall Bernat per una via que ha sigut històrica precisament pel seu lligam a aquesta nova eina. Fins llavors, la cordada Santacana-Gómez havia aconseguit escalar fins al Balconet, a sobre de la cova, seguint els mitjans clàssics de progressió. El problema és que després quedaven 80 metres de placa extraplomada impossibles d'assegurar.

És en aquest moment que Jordi Álvarez fa diverses provatures de la nova eina a diversos llocs de Montserrat (Coll de Porc i Cap de Mort). Una vegada comprovada la seva eficàcia, es van posar a la cara nord del Cavall. Álvarez, Ayats i Navarro, es van penjar a la paret i van invertir dues jornades d'octubre del 1954, durant les quals van burinar els 80 metres de placa fins el cim, aconseguint aquesta fita tan cobejada. L'obertura de la Puigmal, en honor al centre excursionista del que formaven part els protagonistes de la gesta, va ser el precedent de l'escalada moderna.

L'estil de l'escalada es bifurca en aquest punt. L'ús dels mitjans artificials per aconseguir arribar al cim a cop d'expansió es va popularitzar, mentre que l'estil més tradicional d'ús dels mitjans naturals anava de capa caiguda. Tot i així, fins i tot la generació tan potent esmentada anteriorment va acabar utilitzant aquest recurs, això sí, només quan no hi havia més remei i la línia ho exigia.

En referència a l'estil, als anys 50 també hi ha una cimera europea d'escalada on es decideix separar i diferenciar els graus d'escalada lliure i els d'escalada artificial. Per saber què és l'escalada artificial, cal tornar als anys 40, on aquesta

progrèssió es feia amb doble corda i sense estreps (escaletes de 3 o 4 graons que permeten posar-hi els peus), és a dir, per tracció de la pròpia corda. El que anava primer clavava un clau, passava la corda per un mosquetó i el de segon tibava de la corda per pujar-lo, com si d'un sistema de politges es tractés. Després es va estendre l'ús dels estreps. Avui en dia, les tècniques de l'escalada artificial s'han menyspreat, pel culte a l'escalada en lliure.

2.3.5 La febre expedicionària

Tornant a la generació dels clàssics, la finalitat d'aquest grup anant a Montserrat era entrenar-se. Obrir o repetir vies era una manera de ser millors, aconseguint un nivell molt elevat per ser capaços d'escometre els reptes que anaven més enllà: les escalades als Pirineus. Quan hi anaven, es trobaven amb una tècnica depuradíssima, de manera que van obrir vies importants al Pedraforca, al Cadí, als Pirineus... Era gent amb molta visió i molt agosarada, que tampoc es va conformar amb això. La seva finalitat era anar als Alps. I ho van aconseguir. Anaven a fer les grans ascensions de la serralada alpina: el Gran Capucin du Tacul per la Bonatti-Gigo, la Nord de l'Eiger per la Heckmair, les Grandes Jorasses, entre moltíssimes altres, i un munt de vies més a Dolomites. Encara ara són escalades d'un nivell altíssim, extremadament serioses. Però tampoc es conformen amb això, ja que els Alps eren un pas més cap a l'objectiu real: els Andes i l'Himàlaia.

El 1961 organitzen la primera expedició espanyola, on fan unes primeres ascensions extraordinàries. Josep Manuel Anglada i Francesc Guillaumon tenen la idea d'organitzar un equip per anar als Andes a fer cims verges. El dictador no va permetre que fos íntegrament catalana, així que disposa alpinistes d'arreu del territori espanyol, això sí, comandats per Anglada. Va ser una expedició d'un èxit espatarrant.

Tot i que havia estat projectada des de Catalunya per l'Anglada, el Pons i el Guillaumon, a l'hora de demanar finançament, la federació espanyola va dir que no podia ser, però que si l'organitzaven com a expedició espanyola la podien

subvencionar. Anglada va assolir el rol de director tècnic i va escollir entre els alpinistes més destacats espanyols. Van començar a fer entrenaments destacables als Pirineus i als Alps. El 1961 van marxar cap als Andes amb un objectiu ben clar: pujar el pic més alt del Perú, el Huascarán (6.768 metres). Ho van aconseguir per la seva aresta sud, molt complicada i amb grans cornises de neu inestable. La seva ascensió va ser la primera per aquesta vessant. Durant l'acclimatació també van pujar un munt de pics verges.

El 1963 van muntar una altra expedició, aquesta vegada només catalana. Es va anomenar Expedició Barcelona als Andes del Perú. L'objectiu principal era escalar una paret verge del Siula Grande, un cim difícil de més de 6000 metres. També ho van aconseguir. Aquestes dues expedicions van ser les primeres de tot l'estat espanyol, i van ser les encarregades d'obrir el camí a totes les expedicions que havien de venir.

Una vegada encesa la metxa expedicionària van seguir un munt d'altres concentracions, però cap com aquestes dues. Els pioners van muntar una sèrie d'expedicions més senzilles, que aportaven molta experiència en la gestió, logística, prova de material... tot plegat per preparar-se per a l'Himàlaia. El 1967 van anar a Logahr, van atravesar el desert del Sàhara i van escalar el Garet al-Junun, un dels pics més difícils d'allà. La zona ja era coneguda pels alpinistes francesos.

També van anar a Alaska, a la Terra del Foc. Van encadenar-ho amb l'expedició Trans-Himàlaia el 1968, on van fer el Pic Ararat i altres cims de més de 5.000 metres.

La primera gran expedició que van fer fora dels Andes va ser a l'Hindu-Kush, el 1969. Van ascendir l'Istor-o-Nal, primer cim de més de 7.000 metres aconseguit per alpinistes de l'estat espanyol, on a més van obrir una via de molta dificultat a una alçada increïble.

També van anar a Groenlàndia per fer una expedició marítima-alpinística. Uns quants van marxar amb avió i uns altres amb vaixell de vela i motor. Una aventura

integral en la que van participar els habituals. Van fer moltes primeres a cims modestos en alçada (no arriben o passen poc dels 2.000 metres) però amb un desnivell acumulat molt important (les ascensions comencen a nivell de mar).

Tota aquesta sèrie de viatges havia de servir per preparar la gran expedició a l'Himàlaia, per la qual havien triat diversos objectius, entre ells l'Annapurna, conegut per l'ascensió de l'expedició francesa formada per Maurice Herzog, Louis Lachenal, Lionel Terray, Gaston Rebuffat... la flor i nata de l'alpinisme francès i descrita molt intensament per Terray al seu llibre *Els Conqueridors de l'Inútil*. Enlluernats per aquesta fita, els catalans van decidir provar un cim verge de la cadena de cims que constitueix l'Annapurna.

L'any 1974 comença l'expedició i aconsegueixen pujar el cim verge de 8.025 metres (Annapurna Est), amb l'Anglada i el Pons fent cim a les 9 del vespre. .

L'equip dels manresans, capitanejat per Josep Maria Monfort, seguint els passos dels barcelonins, van aconseguir anar als Andes de Bolívia, fent diversos cims verges. I darrere dels manresans, molts altres. La porta oberta el 1961 va permetre passar de fer expedicions estatals a fer expedicions locals, organitzades pels propis centres excursionistes.

A partir del 74, es va començar a sortir ja no només a fer 8.000's, sinó a pics més baixos, de 6.000 metres, per fer grans escalades en roca, al nivell de les altres expedicions.

2.4 Els Pirates

Aquest apartat es relata de manera molt superficial, ja que és part de l'objecte de treball del reportatge principal. D'aquesta manera, es donen les claus per entendre el context del reportatge, tot i que en aquest es redundarà en tot el que ve a continuació i es profunditzarà en molts altres aspectes.

2.4.1 La revolució del material

A finals dels 70 va haver-hi dos factors que van fer que l'escalada canviés per sempre. Un és el material, amb tres elements nous que van definir l'escalada com la coneixem avui dia. Una és l'aparició dels peus de gat, ja que fins aleshores s'havia escalat amb bota rígida, cleta i espardenya de cànem. Un altre invent clau és el rapelador. Fins aleshores existia el ràpel Comici, passant la corda per un mosquetó, l'espatlla i l'esquena. La fricció permetia controlar la baixada. Quan va aparèixer el rapelador, en forma de vuit, s'evitava el fregament pel cos, concentrant-se tot en l'aparell metàl·lic, de manera que era molt més segur. L'últim invent destacat és el talabard, que ja arriba als anys 60, i existia perquè la gent se'l fabricava. Va començar sent un cinturó de pit amb un mosquetó. Altres se'l feien amb una unió de cordes, també lligada al pit. Als anys 70 van començar a sortir els talabards integrals, que agafaven les cames i el pit.

2.4.2 Escalada *made in USA*

Paral·lelament, a Yosemite, als Estats Units, arrenca una onada contracultural d'escaladors que s'instal·len a la vall per viure com a hippies, gaudint fanàticament de l'escalada, l'amor lliure, les drogues i l'oci sense interrupció.

Arrel de les traduccions al castellà de llibres sobre aquest moviment, els escaladors catalans s'assabenten de què està passant a l'altra banda de l'Atlàntic i de quin tipus d'escalada es porten entre mans: van aprendre que estaven fent pitons amb nous aliatges, hamaques de xarxa per dormir penjats a la paret, *friends*, encastradors. En definitiva, van aprendre com afrontar les grans parets (a Yosemite pugen per sobre dels 1.000 metres) amb èxit.

2.4.3 La contracultura i el *Free Climb*

A Montserrat, a finals dels anys 60, l'onada de contracultura (Març del 68, la Revolució Hippie, la moguda de Yosemite) connectada a aquests canvis de material, van ser bosses d'aire molt fresc. És en aquest context que a Montserrat

apareixen els Pirates. El seu naixement obeeix a aquests dos factors, ja que aprofiten la innovació de material i l'apliquen amb una filosofia de llibertat absoluta i de trencament amb les normes establertes.

El grup dels Pirates va ser un grup innovador, trencador, estètic, ja que tots anaven vestits amb un jersei negre amb una ratlla blanca, mocador al cap, pantalons de xandall o pantalons llargs. Va ser una moguda cultural i espiritual, en el sentit de com anar a la muntanya.

El nom parteix del fet que els integrants eren gent de classe obrera i classe mitjana, desvinculats de la tradició excursionista catalana que va néixer al si de la burgesia. La colla la formaven joves, sobretot de l'àrea metropolitana, d'entre 17, 18 i 19 anys. Noms com Armand Ballart, Fredi Parera, José Antonio García Picazo, Josep Rodríguez, Arcarons, Altimira i així fins una llarga vintena d'escaladors autodidactes i sense cap lligam anterior amb la muntanya que van sortir de l'Agrupació Excursionista del Col·legi de Casp, dels jesuïtes.

Els Pirates van començar a escalar vies obertes traient els pitons d'altres rutes i fent-los servir per obrir les seves pròpies vies, ja que no tenien massa diners. Sent així, es es van dedicar a obrir vies a les grans parets de Montserrat i alliberar vies que s'havien obert en artificial. La seva herència és clara, perquè la majoria d'escaladors punters ara mateix escalen amb la visió que van portar els Pirates: creativitat en les línies, forçar el grau i escalar en lliure.

Una vez resueltos todos los misterios, no les quedó otra alternativa que abrir vía, y precisamente la primera fue la Valentín Casanovas en la pared del Aéreo (76), una sonada gesta que puso a prueba a los mejores de la época, siendo durante muchos años el estandarte del grupo y tarjeta de visita hacia una nueva era de la dificultad. La vía Cósmica remató la faena resultando el trazado más duro y acrobático abierto hasta la fecha en la vertiente norte (78), difícilmente comparable con cualquier otra cosa abierta a nivel nacional. Si los Piratas hubieran tenido coche... pero su marco de acción fue principalmente Montserrat, y con ello tuvieron la enorme suerte de abrir gran parte de los trazados más bellos y transcendentales que hoy en día consideramos como grandes clásicas de dificultad. La Aresta Arcarons, la Griviola Bella, la Desirée, el Espolón

Puiggròs, la Vagabundos del Dharma, la Electric Ladyland, la Easy Rider, la Magic Stones, la Hurtado-Carbonell, la Antonio Machín o la Arco Iris entre otras, son frutos de la desmesurada pasión de estos jóvenes con apenas recursos y experiencia, forzados durante años a experimentar sobre el conglomerado montserratino. Ellos fueron testigos entre otras cosas del precipitado cambio de la bota rígida al pie de gato o de la aparición del ocho para rapelar, dos elementos claves en la evolución técnica de la escalada sin lugar a dudas (Ballart, 2012).

Amb aquesta contracultura també va arribar l'entrenament. El que ara es fa en rocòdroms, els Pirates ho feien en blocs baixos de roca, el que s'anomena *boulder* o escalada en bloc. És un tipus d'escalada que va néixer a Califòrnia, que es fa amb un matalàs al terra i sense corda, amb dificultats extremes.

A banda dels Pirates, que van inaugurar el moviment *Free Climb* (vingut dels Estats Units i ja establert a tota Europa) a Catalunya i Espanya, van sorgir un munt de grups més, que van seguir empenyent l'escalada moderna i els límits de la dificultat amb la creació de l'escalada esportiva.

La regió de Montserrat on va prosperar més aquest moviment va ser Sant Benet, una escola que va esdevenir pionera per ser el terreny de joc principal de tota aquesta gent. Ben bé es podria dir que els escaladors de Sant Benet van ser els primers en portar el nou paradigma de l'escalada a Catalunya i a Espanya.

2.5 Els actuals

Tornant a l'alpinisme, el que es fa actualment neix d'aquest paradigma que ja havien establert els pirates. Els actuals que estan portant la contracultura a les muntanyes més altes del món escalen en estil alpí, que és portar la casa a sobre, tendes lleugeres, sac de dormir lleuger, material lleuger, poc pes, escalar molt ràpid, encordar-se només en situacions on la probabilitat d'accident sigui molt alta. D'aquesta manera s'han obert vies en solitari a l'Himàlaia en 24 hores; un exemple és l'Annapurna de la màquina suïssa, Ueli Steck.

2.5.1 L'alpinisme català modern

Dins d'aquest grup, a Catalunya hi ha gent amb molts mèrits. Un exemple és la primera repetició de la Magic Line al K2 el 1986, una via de dificultat extrema oberta pels polonesos. El Jordi Corominas va arribar sol al cim, de nit, mentre la resta va tirar enrere. També és molt destacable l'Annapurna en estil alpi del Nil Boïgues, el 3 d'octubre de 1984, per una via nova.

Dins el terreny alpinístic, el Francesc Dalmases també va ser un bon exponent. Va morir al Dhaulagiri el 1989, en una expedició on anava amb el Jordi Canyameres a fer una repetició de la cara sud-oest en estil alpi. Van quedar atrapats dos dies per mal temps i Dalmases va decidir jugar-se-la i tirar amunt. Canyameres, amb congelacions als peus, va decidir tirar avall i seguir amb vida.

Aquestes expedicions s'han anat allargant fins avui dia, amb personatges tan coneguts com Òscar Cadiach i Ferran Latorre, que han aconseguit fer els catorze 8.000's. També en l'última dècada han sortit alpinistes formats molt potents, com Oriol Baró, Roger Cararach i Marc Toralles.

2.5.2 L'escalada catalana moderna

Els anys 90 comencen amb pocs canvis, sent molt continuista amb el que s'havia estat fent durant la dècada dels 80. El que sí queda diferenciat, ja de manera definitiva, són les dues disciplines d'escalada: la clàssica i l'esportiva. La primera es caracteritza per emprar el mínim d'expansions, buscant una escalada neta o més tradicional. La segona fa ús de les expansions sense cap mania. Arrel de l'escalada esportiva, es comencen a equipar vies de forma massiva, amb el trepant com a peça clau.

No només s'evoluciona a la roca, sinó que per primera vegada l'escalada en gel es fa popular a Catalunya, tot i la climatologia. Del no res apareixen i es ressenyen diverses zones de cascades gelades als Pirineus.

A nivell competitiu, els escaladors catalans aconsegueixen fama i èxit en competicions internacionals, tant en categoria masculina com femenina. Ja cap al finals dels 90, el grau d'esportiva que s'ha assolit ja és el 9è.

En el terreny de l'escalada artificial, destaca la figura de Sílvia Vidal, qui fa aventures extremes en solitari, fent llargues estades a les parets (de setmanes), amb grans portejos fins a peu de via. Precisament aquesta escalada de grans parets apareix amb força durant aquesta dècada, que a Catalunya apareix en forma de nous itineraris al Montsec i a Montserrat.

2.5.3 L'última dècada

El segle XXI és el pas definitiu de l'escalada cap a la popularització a Catalunya, sobretot de la vessant esportiva. Els rocòdroms apareixen com a nous centres socials pels atletes i l'obertura de zones i sectors d'escalada esportiva es massifiquen arreu del territori. Una altra disciplina que també triomfa és la de l'escalada en bloc, ja que es necessita poc material per a la seva pràctica.

Tots aquests anys de creixement i expansió de l'escalada ha creat subcultures dins la pròpia disciplina, i tot i que les seves modalitats puguin semblar aparentment el mateix sota els ulls d'un profà, s'han de valorar com esports i mons diferents.

Com a última consideració, els escaladors han generat preocupació sobre la pressió que generen al medi natural. Les regulacions cada vegada són més i les restriccions es tornen més estrictes. L'ètica i la deontologia de l'escalada, que ja es va començar a debatre a meitats del segle passat, avui dia segueix al peu del canó i genera unes rivalitats i tensions no menyspreables.

3. El Nou Periodisme

El reportatge que s'escriu a continuació s'ha volgut escriure en un estil narratiu, propi de l'escola del Nou Periodisme i inspirat en els seus autors principals. És per això que a continuació es descriu aquest moviment per deixar clar què és, què suposa dins el seu context, quines tècniques utilitza i quins són els seus exponents més importants en relació a com s'ha plantejat el reportatge.

3.1 Una nova manera de narrar els fets

La història ha demostrat, demostra i seguirà demostrant que l'art, des de la perspectiva dels qui creuen posseir-lo, és molt reticent als canvis. L'Acadèmia sempre s'ha encarregat de validar què és i què no és permisible dins la cultura artística, generant convencions estilístiques. D'aquesta manera, el seu dogmatisme ha tingut un paper clau en la configuració del gust de la societat envers la cultura.

Però de vegades hi ha qui no li agrada anar pel camí establert, hi ha qui prefereix caminar pels marges o directament camp a través. Fent-ho, trenca els esquemes i s'arrisca per tal d'expressar una nova forma d'art, una nova concepció. Pot ser que aquest algú quedi oblidat, o pot ser que serveixi de precedent i d'inspiració, fent que molts altres artistes que havien qüestionat els patrons acadèmics se sumin. Així és com a vegades la contracultura (entenent cultura com la que s'apadrina des dels organismes encarregats d'ordenar i classificar de manera interessada) acaba triomfant amb la creació d'un moviment que posa contra les cordes l'estatus quo de la societat.

3.1.1 Les generacions del canvi i el periodisme que va ser art

Sobre aquest punt, els anys 50's i 60's suposen una frontera per la contracultura moderna, i és que per primera vegada l'art supera la concepció artística i es comença a parlar d'una cultura integral, relacionada també amb la política,

l'economia, la religió, i la societat en general. Apareixen els primers representants d'aquesta divisió socio-cultural: Allen Ginsberg, Jack Kerouac i William S. Burroughs al capdavant dels *beatniks*; més tard arriben els hippies, els rockers, els punks, l'underground, etc.

El hueco generacional, la contracultura, la conciencia negra, la permisividad sexual, la muerte de dios... El abandono de normas, creencias, apariencias supuestas como capital sólido, dinero rápido, la revolución swinger groovy hippie marginado pop Beatles Andy Baby Jane Bernie Huey Elridge LSD concierto-monstruo droga underground... A todo este lado de la vida norteamericana que se manifestó impetuosamente cuando a la opulencia norteamericana de la posguerra le saltó la válvula de seguridad —a todo ello los novelistas sencillamente le volvieron la espalda, renunciaron por negligencia—. Esto dejó un inmenso hueco en las letras americanas, un hueco lo bastante grande como para cobijar a un juguete tan desgarrado como el Nuevo Periodismo (Wolfe, 1977, p.48).

Tots els canvis reals venen de baix a dalt, dels marges al centre. En el periodisme passa exactament el mateix. La primera indústria cultural de la història no ha gaudit de només una manera d'entendre-la. El que sí ha tingut és un model predominant, un estil tradicional que encara perviu i que ha costat molt de posar en dubte. La sobtada aparició d'un nou estil de periodisme, sense arrels ni tradicions, "havia provocat un pànic en l'escalafó de la comunitat literària" (Wolfe, 1977, p.41).

La clase inferior la constituían los periodistas, y se hallaban a un nivel tan bajo de la estructura que apenas si se percibía su existencia. Se les consideraba principalmente como operarios pagados al día que extraían pedazos de información bruta para mejor uso de escritores de mayor "sensibilidad". En cuanto a los que escribían para las revistas populares y los suplementos dominicales, los llamados escritores independientes... [...] ni siquiera formaban parte del escalafón. Eran el lumpenproletariado (Wolfe, 1977, p.41).

Així comença la contracultura informativa, en el moment que aquests periodistes tan infravalorats decideixen fer servir tots els recursos literaris propis de la ficció

i dels grans escriptors per explicar històries més potents, més complexes, més atractives; amb el mateix rigor i ètica de sempre: Thomas B. Morgan, Brock Brower, Terry Southern, Gay Talese, Norman Mailer i James Baldwin escrivint a *The Squire*; Breslin, Robert Christgau, Doon Arbus, Gail Sheehy, Tom Gallagher, Robert Benton, David Newman i Tom Wolfe al suplement dominical *New York...*

Tots aquests periodistes estaven capgirant la jerarquia de l'escriptura, "provocant una preocupació entre els homes de lletres" (Wolfe, 1977, p.42). Tot plegat surt a la llum el 1966, amb la publicació de Dan Wakefield a *Atlantic*: "La Veu Personal i l'Ull Impersonal", on escriu que es comença a parlar de la narrativa de no-ficció com una forma literària seriosa, fixant-se en dos llibres que més tard han resultat ser obres cabdals del Nou Periodisme: "A Sang Freda", de Truman Capote, i "El Coqueto Aerodinámico Rocanrol Color Caramelo de Ron", de Tom Wolfe.

El Nou Periodisme és una realitat. A finals dels 60's, la narrativa de no-ficció ja ha guanyat el seu lloc i seguirà agafant envergadura fins sobrepassar les capacitats comercials de la ficció. Per què li va acabar guanyant terreny fins a tal punt?

Perquè l'onada de periodistes partidaris d'aquest estil tenien al seu abast un diamant en brut que els novel·listes no van saber aprofitar: la societat nord-americana de la contracultura, dels canvis i la transgressió.

Ya que nada más se había hecho, esto quedaría. Los Nuevos Periodistas — Paraperiodistas— tenían todos los años sesenta locos de Norteamérica, obscenos, tumultuosos, mau-mau, empapados en droga, rezumantes de concupiscencia, para ellos solos (Wolfe, 1977, p. 49).

3.1.2 Les bases de l'estil

El retrat social que van plasmar a les seves publicacions compartia alguns aspectes formals, suficients com per parlar d'un moviment, encara no assentat, amb certes pautes de funcionament. La tècnica del Nou Periodisme s'estructura, sobretot, al voltant de quatre aspectes bàsics: el treball del punt de vista, la

construcció escena per escena, el registre total del diàleg i el registre global del personatge.

El procedimiento fundamental era la construcción escena-por-escena, contando la historia saltando de una historia a otra y recurriendo lo menos posible a la mera narración histórica. [...] El procedimiento número dos es el diálogo realista, que capta al lector de forma más completa y afirma y sitúa al personaje con mayor rapidez y eficacia. [...] El tercer procedimiento era el por llamarlo así “punto de vista en tercera persona”, la técnica de presentar cada escena al lector a través de los ojos de un personaje particular, para dar al lector la sensación de estar metido en la piel del personaje y de experimentar la realidad emotiva de la escena tal como él la está experimentando. [...] El cuarto procedimiento consiste en la relación de gestos cotidianos, hábitos, modales, costumbres, estilos de mobiliario, de vestir, de decoración, estilos de viajar, de comer, de llevar la casa, modos de comportamiento frente a niños, criados, superiores, inferiores, iguales, además de las diversas apariencias, miradas, pases, estilos de andar y otros detalles simbólicos que pueden existir en el interior de una escena (Wolfe, 1977, p. 51).

El Nou Periodisme, al capdavant, el que ha fet és millorar el periodisme. L'ha fet més professional, més complex, més interessant, més potent, més atractiu i més necessari que l'obsolet periodisme tradicional. Enrere queda la cerca de l'objectivitat, l'aplicació de les 5W's i de les piràmides invertides, la transcripció de teletips i la mecanografia sense sentit.

En canvi, queda la porta oberta a la subjectivitat, al punt de vista propi, al joc del llenguatge i a la llibertat creativa, als petits detalls, a humanitzar...

...i a dotar una història d'un sentit, en tots els sentits.

3.2 Els referents

El Nou Periodisme no deixa de ser una corrent cultural i professional, de manera que també té els seus referents i màxims exponents. En són molts, de manera que a continuació es destaquen els que més relació mantenen amb el mètode i estil del reportatge.

3.2.1 Tom Wolfe

Kennerly Wolfe, després convertit en Tom Wolfe, neix a Richmond, Virginia, el 2 de març de 1930. Estudia i es llicencia en filologia anglesa a la Universitat de Washington & Lee. Amb l'oportunitat de dedicar-se al beisbol professional, es decanta per les lletres. La seva tesi doctoral ja apunta maneres, ja que la redacta en un estil que xoca amb les expectatives acadèmiques i que més tard també xocaria amb el periodisme (Nopca, 2018).

S'estrena a l'Springfield Union i poc temps després ja escriu per al Washington Post. El 1962, una vegada instal·lat a Manhattan, treballa per al New York Herald Tribune i per al suplement dels diumenges, el New York, la competència directa a la revista cultural més destacada del segle XX, The New Yorker.

Wolfe es converteix en un bestseller a finals dels anys 80 amb la seva primera novel·la "La foguera de les vanitats", on retrata els desvaris dels Estats Units del moment. La seva relació amb la novel·la encara deixa alguns llibres més, com "Tot un home", el 1998, "Jo sóc la Charlotte Simmons", el 2004, i "Bloody Miami", el 2013.

Abans que novel·lista, però, Wolfe és reporter. Abans de ser famós per les seves ficcions, feia temps que era un dels noms més importants del Nou Periodisme nord-americà (Pons, 2018). Entre les seves aportacions està la renovació de la premsa amb llargues descripcions, l'ús de la subjectivitat extrema i humorística, diàlegs a tort i a dret i una capacitat observacional superba. Alguns dels llibres que recullen els seus reportatges són "Ponche de ácido lisérgico", "La Banda de

la Casa de la Bomba y otras crónicas de la Era Pop” i “La palabra pintada”, tots publicats el 1968.

El professor de periodisme cultural i literari a la Universitat Autònoma de Barcelona, David Vidal, ha estudiat en profunditat l’obra de Wolfe i reflexiona sobre el seu llegat:

Li agradaria ser recordat com un bàrbar del periodisme. Es volia saltar els límits del que es podia fer en un article. La seva intenció era traslladar els recursos de composició i estil del realisme literari al periodisme. [...] Hi havia un estil més controlat, exemplificat a través de l’escola de la *New Yorker* i que compta amb autors com Lillian Ross i Joseph Mitchell, i una línia més esbojarrada, amb autors com Hunter S. Thompson i el mateix Wolfe, que acabarien apareixent en revistes com *Esquire*, *Rolling Stone* i el suplement *New York*.

3.2.2 Hunter Thompson

Hunter S. Thompson neix a Kentucky el 1937. Comença com a periodista esportiu i es converteix en un membre del nucli dur de la revista *Rolling Stone*. Se’l coneix principalment per ser un dels creadors del periodisme gonzo, en el qual l’autor és el protagonista, catalitzador de l’acció i objecte de les seves conseqüències. Les seves obres més destacades són “Miedo y asco en Las Vegas”, “Los Ángeles del Infierno. Una extraña y terrible saga” i “La gran caza del tiburón”. També va començar una novel·la, “El diario del ron”.

En una entrevista per *Star* el 1979, Thompson respon:

He sido un delincuente juvenil, el típico que calzaba bambas blancas, camiseta de la Universidad de Oxford y tejanos. Me dedicaba a robar pequeñas cosas, sobre todo licor, que era por lo que nos pagaban más. [...] Sé más de las cárceles que la mayoría de los convictos del país. De los 15 a los 18 años mi vida transcurrió repartida entre las rejas y las calles. Fue precisamente en prisión donde me inicié con la heroína.

Després de tornar d'Amèrica del Sud el 1963, Thompson viatja a Nova York i col·labora amb *Esquire*, *Nation*, *Reporter* i *Harper's*. És en aquesta època que escriu "Los Ángeles del Infierno", una crònica sobre els moviments de droga que porta a terme la banda de motoristes nord-americans. El seu estil arriba a cercles de la contracultura que van més enllà de la premsa, convertint-se en una referència obligada (Memba, 2002).

Una vegada s'estableix com a redactor en cap de la *Rolling Stone*, fa un dels reportatges que li serveix per a la confecció d'una de les seves novel·les més celebrades: "Miedo y asco en Las Vegas". En aquest cas, el protagonista s'acompanya d'un advocat amb el qual viatja en un Chevrolet descapotable cap a Las Vegas i experimenten amb drogues i alcohol al llarg del recorregut.

El llegat de Hunter Thompson al Nou Periodisme, de fet, és la pròpia creació de les bases d'aquest moviment (tot i que sense saber-ho o pretendre-ho). Molts partidaris d'aquest periodista defensen que és ell i no Wolfe el pare de tot plegat, al·legant que Thompson havia publicat abans que Wolfe.

3.2.3 Günter Wallraff

Günter Walraff neix el 1942 i debuta el 1966 com a periodista d'investigació. Els seus treballs són un dels màxims exponents del periodisme gonzo i del narrador protagonista. De fet, els seus llibres "El periodista indeseable" i "Cabeza de turco", van causar molta polèmica a Alemanya, convertint-se en poc temps en el bestseller més gran de la postguerra.

En els seus reportatges d'investigació, Wallraff aplica la tècnica del narrador-protagonista en la seva vessant més radical. Hereu dels *muckrakers* estatunidencs de principis de segle, el periodista es disfressa i falsifica la seva identitat per tal de viure situacions a les que no es poden accedir de manera convencional. L'alemany està convençut que l'experiència directa és l'únic camí per accedir a la realitat. Ell mateix diu: "S'ha d'emascarar per desemmascarar la societat, s'ha d'enganyar i fingir per esbrinar la veritat" (Wallraff, 1987, p.12).

Ara bé, la metodologia emprada per Günter Wallraff no ha estat ben rebuda pels periodistes més tradicionals, que han criticat la il·legalitat i la clandestinitat dels seus mètodes. La resposta del reporter diu que per tal d'accedir als llocs i a les situacions que el poder polític i econòmic mistifica o amaga, el periodista ha de recórrer a mètodes il·legals però legítims.

3.2.4 George Plimpton

George Plimpton neix a Nova York el 1927. És el cofundador de la revista literària *The Paris Review*, on hi publiquen noms de la talla de Jack Kerouac, Philip Roth, Samuel Beckett, Jean Genet o Italo Calvino. Plimpton també hi participa amb la famosa sèrie d'entrevistes amb escriptors "Writers at Work".

Si és conegut és per la seva tècnica del periodisme participatiu, que el porta a competir professionalment en cites esportives, a actuar en westerns, a interpretar monòlegs humorístics, a tocar en una orquestra professional i a compartir moments amb grans personatges americans, tot per tal de retratar de manera fidedigna allò que volia explicar. Tots aquests relats estan recollits en el llibre "El hombre que estuvo allí", publicat el 2015.

George Plimpton és el periodista esportista, que no esportiu. És algú que ha sentit autèntica passió per l'esport, algú que s'ha mort de ganes de ser un dels jugadors del partit, algú que s'ha cansat d'escoltar entre el públic de les grades la tòpica burla de "jo ho faria millor que aquest"; en definitiva, algú que ha volgut reivindicar la dificultat de la tasca dels esportistes. Però per sobre de tot, Plimpton és el periodista participatiu, aquell qui no s'ha conformat amb estar al lloc dels fets per presenciar-los, sinó que ha preferit formar-ne part i narrar-los des de dins.

Sempre ficat dins la trama que explica, Plimpton, l'home que ha compartit restaurant i taula amb Norman Mailer, Hunter Thompson, Gay Talese, Tom Wolfe, forma part de la fornada de professionals que han reivindicat una manera revolucionària de treballar l'ofici exercint el Nou Periodisme. La màxima contribució de Plimpton ha sigut, precisament, la de dotar la crònica esportiva

d'una nova dimensió, no només pel fet de servir-se dels recursos de la literatura de ficció, sinó també pel fet d'aportar un punt de vista original en el sector: la primera persona protagonista.

El que ens ofereix el llibre citat amb anterioritat és una antologia dels textos més rellevants de Plimpton, dividits en apartats classificats per temàtiques: “Esports”, amb les cròniques esportives que l'han fet famós; “Personatges”, uns interessantíssims retrats més penetrants inclús que les pròpies cròniques; “Llocs”, on el ritme comença a decaure; “Capricis”, que conformen hobbies fanàtics inesperats; i una coda final que no està a l'altura de l'inici. Efectivament, els dos primers capítols del recull són els vertaderament potents, els que exhibeixen al Plimpton més genuí i més divertit, capaç de riure's d'ell mateix i de connectar més amb el lector, que s'enganxa a la història de tal manera que, tot i no ser practicant de l'esport o ofici en qüestió, se sent abduït per la intensitat de la seva gesta... gràcies a la lleugeresa, a la seva manera d'explicar planera, sense pretensions.

El que aconsegueix generar és aquell ambient que transporta al seu costat, en part per la descripció generosa dels espais i per la caracterització dels personatges mitjançant la pròpia acció. Els coprotagonistes de les cròniques són tant o més importants, ja que a partir d'aquests se'ns crea la visualitat de l'escena i l'afany de seguir volent saber què passa.

D'aquesta manera, Plimpton acaba convertint-se en un heroi d'allò més inusual, que se sotmet a una tremenda humiliació pública constant amb la finalitat d'exaltar cada disciplina i aquells qui la practiquen. Aquest patetisme que resulta de la seva *performance* com a jugador de beisbol, de futbol americà, d'hoquei gel, de boxa, de golf, de la ferradura, o fins i tot com a integrant d'una orquestra, acaba relatant cada un dels esports o professions des de dins, amb tota la seva complexitat; no només per la vivència, sinó per la didàctica que ofereix, donada la quantitat ingent de dades i coneixement que mostra de cada competició.

El triomf de Plimpton, en aquest sentit, és l'empatia que estableix amb el lector/espectador/seguidor, ja que a través de la inexperiència ens col·loca al mateix nivell i tot el que passa es converteix en un redescobriment rere un altre.

Amb aquest exercici d'humilitat, manté el prestigi dels professionals a qui acompanya, corrobora la seva llegenda i, quan cal, perpetua el mite. I tot perquè un dia va decidir ser valent i posar-se davant del perill per poder-ho explicar i per desentranyar què és el que se sent quan estàs allà.

4. La literatura i el periodisme de muntanya

La literatura de muntanya de no-ficció sempre ha anat de la mà de la voluntat de deixar constància dels viatges, de les activitats fetes i de les gestes aconseguides. A mode de diari o de quadern de bitàcoles, els propis protagonistes (que no són ni escriptors ni periodistes d'ofici) s'encarreguen de narrar les seves pròpies aventures per després convertir-les en llibres de cròniques.

En aquesta categoria trobem tots els grans clàssics, sobretot de la regió alpina, que s'han convertit en font d'inspiració per a tants. Països com França, Itàlia, Alemanya i Àustria han deixat llegendes muntanyenques de gran calibre. Entre els principals autors i obres de referència, estan Gaston Rébuffat ("Estrelles i tempestes", "Roca, neu i gel", "La montaña es mi reino", "El macizo del Mont Blanc"), Lionel Terray ("Conqueridors de l'inútil"), Maurice Herzog ("Annapurna, primer 8.000"), Reinhold Messner ("Sin oxígeno", "La montaña desnuda", "Annapurna", "Solo", "Grito de piedra"), Walter Bonatti ("Muntanyes d'una vida", "K2, historia de un caso"), Hermann Buhl ("Del Tirol al Nanga Parbat"), Kurt Diemberger ("El nudo infinito", "Entre zero i vuit mil metres"), Jerzy Kukuczka ("Mi mundo vertical"), i un llarg etcètera. Les autobiografies són una part fonamental d'aquest tipus d'obres.

Una menció especial mereixen els periodistes documentalistes que s'han interessat per una etapa o un capítol de la història i l'han relatat a través d'una extensa investigació, feta amb entrevistes i documents originals. Un dels màxims exponents actuals d'aquest camp és Bernadette McDonald, autora de "Escaladores de la libertad" i "Guerreros alpinos".

La intervenció del periodista convencional en una expedició ha estat nul·la en aquest terreny, amb algunes excepcions en el terreny escrit, com Jon Krakauer ("Into Thin Air"). Si entrem en el camp de l'audiovisual, són molts els periodistes, fotògrafs, documentalistes, videògrafs... que han acompanyat expedicions per deixar constància de l'activitat. Sent així, els festivals de cinema de muntanya organitzats arreu del món han empès a multitud d'equips a filmar. Noms com Corey Richards ("Cold", "As it happens", "Down to nothing") o Jimmy Chin ("Free solo", "Meru") han fet arribar a les grans audiències els paisatges i les històries més espectaculars de les grans altures.

Fora de l'audiovisual, el periodisme de muntanya actual es mou entre llibres, revistes especialitzades i portals web de notícies. Per saber com està aquest sector a Espanya, s'ha entrevistat al cap de redacció d'Edicions Desnivel, José Manuel Velázquez-Gaztelu:

¿Qué se entiende por periodismo de montaña?

Es el periodismo dedicado a documentar todo lo relacionado con el alpinismo y la escalada y, de forma más general, la relación del hombre con las montañas. Es decir, es periodismo de montaña tanto confeccionar la lista de todos los novenos encadenados en el mundo como, por ejemplo, denunciar agresiones a la montaña en forma de funiculares, turismo ochomilista o ampliaciones de estaciones de esquí.

¿Cuándo empieza a haber profesionales que guarden registro de lo que se hace?

No sería descabellado citar el año 1863 como el origen prehistórico del "periodismo de montaña". Ese año nace el *Alpine Journal*, un anuario montañoso editado por el británico Alpine Club que continúa publicándose anualmente. Otra fecha importante en 1929, cuando aparece el número 1 del *American Alpine Journal*. En 1969 nace la revista *Mountain* (Reino Unido), todo un referente, pero efímero: acabó en 1978. A partir de entonces nacen decenas de publicaciones periódicas por todo el mundo y el oficio se extiende y se populariza. La revista *Desnivel* vio la luz en 1981.

¿Hasta entonces iba a cargo de los mismos deportistas el hacer crónicas de sus actividades?

Desde el comienzo del interés humano por llegar a las cimas se hicieron registros de ascensiones, la mayoría en publicaciones de clubes y asociaciones de montañeros, pero no podemos hablar de profesionales, ni tampoco de periodismo de montaña, yo creo. Luego también está la literatura y todos esos libros donde se recoge la historia del alpinismo, casi siempre a cargo de los propios protagonistas: Whymper, Mummery, Terray, Rébuffat...

¿Cuál es el deber del periodista de montaña con el tratamiento de la información, teniendo en cuenta que parte de un punto de vista positivo respecto a la noticia? (me refiero a que la primera voluntad no es criticar ni buscar fisuras en lo que se ha hecho)

Yo no estudié periodismo, pero quiero creer que el deber de un periodista es siempre el mismo –ya sea corresponsal de guerra, analista deportivo o periodista financiero–: publicar la verdad y hacer todo lo posible para que así sea, o, al menos, contar todo lo que hemos conseguido y lo que no. No partimos de la base de que todo lo que nos cuentan es cierto, ni tampoco ponemos en duda todas las actividades. Evidentemente, no podemos saber con absoluta certeza una gran parte de las ascensiones o encadenamientos, pero existen mecanismos para darles credibilidad y, si estos fallan, tenemos el deber de contarlo.

¿Hay poca crítica en el periodismo de montaña?

¿Crítica hacia las actividades que se hacen? Ahora mismo apenas existe. De hecho, los alpinistas más reconocidos (por el gran público) son solo los más mediáticos, los que más notas de prensa envían (y que todo el mundo publica indiscriminadamente), no los mejores. Muchas veces no están ni entre los 50 mejores, pero los tíos han sabido llegar a la portada de un Marca, a un telediario, y las revistas especializadas muchas veces les bailan el agua.

¿Cuál es la rutina de un periodista de montaña?

Si trabajas para un medio digital, debes lidiar con la inmediatez, con ser el primero en publicar y, a ser posible, no cagarla. Para eso hace falta basta intuición y experiencia. En el papel todo es más reflexivo; la guerra consiste en

conseguir el mejor material gráfico, intentar que sea inédito, añadir un plus a lo que ya se publica en internet...

Hasta qué punto es importante el calendario competitivo para el periodismo de montaña? Hay cierta dependencia?

En cualquier caso, no es nada relevante. La competición de escalada despierta muy poco interés incluso entre el público especializado. Es material para la web que pocas veces más allá de una escueta crónica y las clasificaciones. Vamos, que nos la pelan bastante las compes jaja.

¿Cómo ha afectado la crisis del periodismo a este sector?

Pues como a todos: mucho. Ya casi no quedan revistas de escalada en Europa, las webs no encuentran la fórmula para ser rentables, las marcas prefieren otros canales de publicidad y la gente ya no compra revistas. Hace poco hemos cerrado Escalar, la revista de escalada deportiva que nació en 1997.

En un momento en el que la gente consume directamente las producciones audiovisuales en plataformas como YouTube o redes sociales, el periodismo de montaña cómo se sigue reivindicando como necesario? Cómo ha afectado la supresión de intermediarios, ya que los deportistas lo ofrecen directamente en las redes?

Esa es exactamente una de las claves de esta crisis de los medios. Con un simple móvil uno puede comunicar en directo desde la cima del Makalu en invierno... ¡Y es fantástico! Pero hay una pega importante que es posible que muchos no hayan detectado aún: falta un filtro, una reflexión cualificada; falta contextualizar. Ahí se encuentra yo creo el reto de la supervivencia del periodismo: hacer ver al lector que ese trabajo es necesario y conseguir, de nuevo, rentabilizar el oficio.

¿Cómo se adapta Desnivel a las nuevas necesidades de las generaciones más jóvenes?

Vamos probando. Nadie ha encontrado aún la fórmula, así que... Le damos mucha caña a la web, estamos muy activos en redes...

¿Sigue siendo rentable una publicación impresa especializada?

Me temo que ahora mismo no.

¿Hasta qué punto se depende de las colaboraciones en este sector?

¿Colaboraciones de colaboradores? Para cualquier revista son imprescindibles. No puedes pretender hacer algo de calidad sin contar con entrevistadores, especialistas del entrenamiento, de la medicina de montaña, del material, de la técnica, de la météorología... y, sobre todo, sin los textos de los protagonistas, donde muchas veces se da una calidad literaria de primera categoría y unos textos repletos de emoción.

¿Por dónde pasa el futuro del periodismo de montaña?

¡Fantástica pregunta! ¿Lo sabe alguien? No creo. Es un problema coyuntural, no solo del mundo de la montaña. El futuro, y volvemos a lo dicho anteriormente, pasa porque el receptor demande una información de calidad, entienda que eso tiene un costo y esté dispuesto a pagar por ello.

PART 2

Sant Benet, la flama que s'apaga

per

Pau García Martínez

Montserrat és la muntanya màgica. Capritxosa. Salvatge. En els llocs més remots d'Europa, dins les comunitats escaladores, s'ha sentit a parlar de les seves parets. Difícils. Verticals. Molts han compartit els moments més bonics de la seva vida amb elles. I n'hi ha que han mort per subestimar-les.

Montserrat està rodejada de llegendes. Com gairebé totes les muntanyes. En general, només existeixen dues opinions respecte a les seves escalades: o t'enamoren o t'hi cagues en elles. Un rampell de la naturalesa gràcies al qual aquest racó de la Serralada Prelitoral catalana està marcat en vermell a vés a saber quants mapes guardats en guanteres de furgonetes de tot el món.

Una de les regions del massís que més opinions de la segona categoria ha cultivat és Sant Benet, la zona que va protagonitzar l'onada contracultural d'escalada més bèstia a tota la Península Ibèrica. Un caos d'agulles de totes les mides, en ple Parc Natural de la Muntanya de Montserrat, es va convertir en una de les meques de l'escalada. Aquí va tenir lloc una de les històries més boges i salvatges de la disciplina, protagonitzada per joves amb moltes ganes d'enviar-ho tot a la merda.

Els més fanàtics hi escalen durant tot l'any. La veritat és que al ser formacions cilíndriques totes les vessants tenen vies, fet que facilita l'activitat ininterrompuda en qualsevol època. Ara bé, un fred del que gela els dits i una brisa punyetera són les condicions que desitgen els qui estan més forts, ja que és quan el *tacte* és més bo i la cerca de dificultat acaba sent exitosa. Quina ironia.

L'Efren puja al refugi de Sant Benet. Hi ha una colla excursionista de Begues que vol passar la nit a l'ermita. El dia s'ha llevat amb unes condicions perfectes.

— Avui hi ha *tacte* —afirma des de les parades de mel i mató del costat del monestir, picant un tros de bull blanc i formatge sec que li han ofert.

Mirant amunt es distingeixen clarament la Mòmia, la Prenyada i l'Elefant, les insignes de Sant Benet. Tot i ser dissabte i fer un fred de collons, no es veu gaire gent penjada a les vies clàssiques del sector. Tampoc és novetat.

— La penya va deixar de venir, pel que es veu Sant Benet ja no és atractiu —diu resignat el guarda, potser amb un to massa despreocupat.

Fa temps que Sant Benet està de capa caiguda. Ja no es pot comparar a la revolució dins l'escalada que va protagonitzar als anys 80. Pionera.

Trangressora. Referencial. Llavors tota Espanya centrava l'atenció en què tramaven aquella colla d'indesitjables vinguts a més. El focus estava posat sobre les quatre parets d'una muntanya qualificada com la millor escola: "si saps escalar a Montserrat, saps escalar a tot arreu".

— Abans aquest lloc era un punt de trobada —reflexiona l'Efren mentre assenyala la teulada del refugi, que es comença a intuir un cop acabades les escales dels francesos—. A Sant Benet, tota persona que apareix és molt especial. És gent inconformista, que fuig de la societat. És una manera de pensar que coincideix en tots els que passen per aquí. Bueno, no ho sé. Ves a saber.

L'Efren es pentina com un mohicà. Llueix dues arracades grosses com arbequines a l'orella esquerra i un pírcing al nas. També vesteix uns pantalons reflectants d'escombriaire i una jaqueta dels anys 80 de colors pastel. És un marginat del sistema. Per voluntat pròpia. N'està orgullós. Fa temps que va decidir que no estava d'acord sobre com estan muntades les normes i convencions socials. Per això va fugir a la muntanya i va començar a escalar.

— Amb el temps vaig aprendre que Montserrat m'oferia un sostre, coses senzilles i una manera de viure més coherent. Marxar de la ciutat i fer el meu dia a dia aquí és una de les millors decisions que he fet. També m'hauria pogut treure el carnet de conduir, comprar una furgo de segona mà i pirar de muntanya en muntanya —explica il·luminat—. Bueno... tot arribarà.

Evidentment, l'Efren té un gos. L'Eskorbuto. Va ser el motiu que el va impulsar a assentar-se el 2013 a l'ermita de Sant Salvador, una petita bauma de 9m2 que recorda a les cases dels hobbits de Tolkien. Una paret de totxo busca el sostre de pedra natural i tanca l'espai. S'hi entra per una porta blava de fusta gastada, que de dia filtra el sol per tots els forats que té. A dins una pedra plana fa de llit, cuina i escriptori; tot depèn del moment del dia.

Un dia, escalant a la regió d'Ecos, probablement una de les grans zones desconegudes de Montserrat, que encara guarda una autèntica essència salvatge, el seu amic cànid va patir una caiguda de les que fan mal de veure i es va trencar el canell de la pota esquerra. El veterinari li va comentar que el gos s'havia d'operar, que al tractar-se d'una articulació i no d'un os, la recuperació i soldadura sense una intervenció quirúrgica seria molt difícil. A l'Efren no li devia fer gaire gràcia.

— Jo li vaig dir que no, que anés a cagar —exclama aixecant la mà al cel, enfadat com si li estiguessin donant la mateixa notícia en aquell moment—.

Sense pensar-s'ho dues vegades, l'Efren es va carregar el gos a l'esquena com si fos la figura del pessebre del pastor que porta un xai. “A veure què passava” —bromeja. Davant l'escepticisme del col·lectiu sanitari i dels seus amics, que es van posar les mans al cap en saber la idea, l'Eskorbuto es va recuperar.

— Així vaig arribar allà realment —diu amb tendresa—. Era una senyal. Em vaig quedar vivint per allà un any i mig amb la meua parella de llavors. Amb el temps em vaig anar fent colega del guarda del refu d'aleshores, l'*Angelillo*, total tampoc és que hi hagués gaire gent per allà —riu una mica desconsolat. L'Àngel necessitava ajuda i em va passar el relleu, d'acord amb els altres escaladors de la comunitat.

L'Efren arriba al refugi. És una ermita feta de pedres grosses amb fragments de conglomerat ribetejades per totxos vermells. Li falta la campana, ja no hi ha un reclam que convidi a escalar les parets que l'envolten. Obre la porta de fusta trillada amb una clau bastant oxidada. És el guarda des de fa gairebé 5 anys. Dins fa fred. És una habitació molt alta, amb tres taules de picnic a l'esquerra i unes quantes lliteres plegades al mur de la dreta. De les estanteries plenes de pols hi penja tot tipus de material d'escalada que ningú deu fer servir. Al fons un mostrador dona accés a la cuina i al dormitori. L'ambient és lúgubre.

— Al final trobo la tranquil·litat que necessito —diu obrint els braços mentre s'asseu a la taula de picnic de davant l'ermita. A sobre hi ha deixat una llauna metàl·lica on guarda l'herba—. Tal i com està muntada la societat, estem rodejats de moltíssimes persones... i me n'adono que és com un gran teatre... com l'escenari. Tots són actors —assenteix, satisfet de la seva reflexió, alhora que comença a liar un peta amb tota la calma del món—. A nivell social t'obliguen a estar amb gent que potser no et cau bé. És la meua visió de les coses. Ens han venut un paquet. Ens fan viure en comunitats molt grans i crec que seria millor fer-ho en petites comunitats, ens entendríem millor, ens comunicaríem millor... Seria més sa. Les coses serien més fàcils de solucionar. I conviure cada dia amb això és complicat. Aquí dalt tens moltes altres possibilitats —fa una pausa llarga, fuma tranquil i mira cap a les escales. Una parella de corredors, vestits com si Pollock els hagués fet servir de llenç i equipats com si la NASA els estigués

preparant per una missió espacial, enfila cap a l'Elefant—. Últimament veus la gent que va a la muntanya com qui va al gimnàs, com qui va a fer un passeig. Ara apareix més gent de ciutat, per Sant Benet. És un canvi social una mica estrany. El que és veritat és que amb tots, per molt diferents que siguin, acabes trobant punts de coincidència.

La filosofia de vida de l'Efren cada vegada és més escassa. Ell mateix se sent més identificat amb les generacions anteriors que van poblar i donar vida a Montserrat i a Sant Benet que no pas amb les actuals. Per com parla d'ells, qualsevol diria que els troba a faltar.

— Les tribus d'abans sabien desconnectar-se de la ciutat —intenta dir sense sonar com un vell melancòlic que no ha sabut adaptar-se al temps—. Ja veus, en aquella època van descobrir com viure al marge. La muntanya acaba sent un reflex de la societat —sentència.

Si l'Efren hagués nascut 40 anys abans, seria un Pirata.

Els mariners del conglomerat

L'Armand Ballart s'enfunda el seu talabard ronyós, el mateix amb què porta escalant més de 30 anys. "Encara aguanta" —diu. També calça uns peus de gat que per davant els sobren dos dits; li agrada anar còmode. Evidentment, no porta casc. Per davant té la *Barrufets* a la Palangana (V+/A2, 160m), una via oberta el 1979 per Remi Brescó, Albert Gómez i Pere Roca. Res que el faci suar, és una línia de la cara nord montserratina com tantes altres que ha repetit. Hi està molt bregat, al conglomerat tan especial d'aquest massís. I és que un Pirata com ell es coneix de pe a pa tots els secrets que Montserrat amaga.

— Jo volia triomfar. I per fer-ho havia d'anar amb aquesta colla, que eren els bons —amb els 60 anys ja a l'esquena, va començar a escalar al 77. Els Pirates, per la seva banda, ja estaven rondant per allà dalt des del 74 o abans, fins i tot—. Eren canyeros, autèntics, i jo volia anar amb ells, no et fot —no va trigar gaire a fer alguns mèrits perquè es fixessin en ell. S'havia de destacar fent alguna cosa, així que obria vies, una de les seves inquietuds preferides.

L'Armand té un notable llistat de línies firmades amb el seu nom. Unes 380. Cabrones. Tramposes. Genuïnes. La seva imaginació l'ha portat a fer obertures per tot el país i ser un dels grans noms de l'escalada catalana, com a

mínim dels més coneguts. “Uf, compte que aquesta és una via del Ballart, eh”, és una de les advertències populars més apallissades.

— Jo no en tenia ni idea, d’escalar. De fet, va ser l’*Araña*, un dels Pirates, qui me’n va ensenyar, i per la via ràpida. Em va fer un curset intensiu portant-me a l’obertura d’una via de la hòstia: l’Aresta Arcarons al Plec de Llibre Superior (6a, 190m) —el grumet Ballart es va fer bon amic de qui dirigia el *cotarro* i amb quatre dies ja coneixia tota la colla. I va ser seguint-los, fent de segon i despitonant, que la gent el va començar a identificar com un Pirata més, gairebé sense voler.

A la pregunta “què en penses dels Pirates?”, sempre en resulten dues expressions facials diferenciades: la d’admiració, amb els ulls aclucats i els llavis apretats mentre es fa que sí amb el cap; i la de repudia, que sol caracteritzar-se per desviar la mirada, aixecar una cella i esputar un *pfffff* ben desganat. El grup era peculiar, i les opinions al respecte, també. Els qui defensen que van ser uns herois ho fan destacant la seva originalitat i innovació pels traçats. Altres recorren a la dificultat de les seves línies. Tot veritat.

Els Pirates, un grup selecte de vint-i-pocs adolescents vestits amb jerseis negres i ratlla blanca, no en tenien ni idea d’escalar; però tenien uns ous enormes. “Potser per això vam començar a vestir xandall” —bromeja Ballart. A diferència de la tradició muntanyenca que havia manat fins aleshores, que tenia els centres excursionistes com a punts neuràlgics de trobada i de formació, aquesta colla provenia de les barriades de Barcelona, entre elles Trinitat, Nou Barris, Torre Baró, etc. Enfonsats en una crisi social important, els joves van trobar en Montserrat un destí on fugir els caps de setmana de tot el que implicava viure a la perifèria: males amistats, drogues, baralles, tedi... Ni tan sols volien escalar, en un principi. Va ser veient alguns escaladors quan van decidir que també podien fer-ho. De manera totalment autodidacta i seguint fil per ratlla la Bíblia que era el *Roca, Neu i Gel* de Gaston Rébuffat, era tan senzill com demanar el material a algun amic o conegut i llançar-se a la roca.

— Ens ajuntàvem al barri gòtic, a les escales de la Catedral del Mar —es va convertir en el seu succedani de centre excursionista. Alguns es van fer de l’AGRUCC (Agrupació Excursionista del Col·legi de Casp) dels jesuïtes, per poder-se federar i anar als Pirineus. Arrel d’això, alguns parasitaven les avantatges de tenir companys a dins, com entrar al gimnàs—. Llavors ja

començàvem a ficar-nos forts expressament per escalar millor; això abans la gent no ho feia.

Aprofitar-se dels demés era un dels trets distintius dels Pirates, i alhora l'argument principal amb què els atacaven els seus detractors.

— Teníem la rebel·lia d'anar a vies d'altres escaladors i despitonar-les. Perquè sí. Per xuleria. No ho fèiem amb mala llet, però no hi havia diners... i necessitàvem pitons per obrir vies. Clar que la gent ens deia que érem uns cabrons. Potser no tant, però gamberros... ho érem un rato. Ens criticaven perquè estàvem fent coses noves, trencadores, fora dels estàndards dels centres excursionistes.

Que una banda de xavals de barriada en plena pubertat protagonitzessin algunes de les gestes més sonades a Montserrat, sense tenir cap formació prèvia en muntanya, va sentar com una patada al cul a tot el col·lectiu reglat burgès. Es van veure qüestionats.

— Sent sincers, podíem semblar novedosos, però la veritat és que ens identificàvem molt amb els escaladors dels anys 40. Aquells sí que eren montserratins de debò com nosaltres; més que res perquè no tenien pasta i no podien anar més lluny —l'escalada dels Pirates no deixava de ser honesta, i això va fer que molta gent simpatitzés amb ells—. Des d'un punt de vista de l'evolució de la disciplina, érem *los buenos de la peli*.

La tradició clàssica i la seva visió sobre com s'havien de fer les coses va quedar pels terres quan altres escaladors van descobrir la mirada fresca i ambiciosa dels Pirates. De fet, anava gent del GEDE i del CADE (Grup Especial d'Escalada del Club Excursionista de Gràcia i Centre Acadèmic d'Escalada del Centre Excursionista de Catalunya) a ajuntar-se amb ells. Mai van arribar a membres oficials del grup, però la seva amistat i vàlua a la paret era la mateixa.

L'exclusiva pertanyença al grup només l'ostentaven Antonio García Picazo, José Rodríguez *Rodri*, Miguel Arcarons, Manel Pedro *Gastón*, Germán Folch, Sergi Martínez, Lluís Hortalà, Ramón Artigas, Juan Carlos Aldegue *Pato*, Robert Fernández, Claudi Mena, Joan Altimira *Araña*, Joan Mulero *Oruga*, Toni González *Abuelo*, Manolo Martínez, Ignasi Ruiz *Nacho*, Lluís Agustí *Panadero*, Jordi Solé *Caraguapa*, Lluís Solé *Casiguapo*, José Manuel Pedra, Jordi Borrut, Marc Homs, César Pérez Hurtado i Armand Ballart. Alguns més bons que d'altres, alguns obrien i altres repetien. Però tots estaven sota la mateixa insígnia.

Era una revolució: havien arribat per trencar els dogmes.

L'Armand passa llista al material que la cordada necessita per repetir l'itinerari. "Això no... això tampoc... això ens ho podem estalviar" —adverteix. S'enfilaran gairebé amb la meitat de friends, tricams i pitons que recomana la ressenya. Meitat mestre, meitat druida, l'home de la barba recent estrenada i la veu marciana se sent valent. Té l'oportunitat d'ensenyar als seus companys més joves com es feien les coses sota l'estendard Pirata. Ja disposat a començar l'escalada, escrutina tota la muralla oest. Els seus ulls, sempre simpàtics i fora d'òrbita, busquen alguna línia bona per explorar entre tantes rutes ja establertes.

— Vam ser afortunats en el sentit que vam tenir molta paret per obrir, ens ho vam pulir casi tot. A l'Aeri en 30 anys s'havien obert 4 vies... nosaltres en un any vam obrir-ne 4 més. Ara n'hi ha 25. Clar que nosaltres només obríem vies lògiques, fissures i tal. Tinc algun capritx que no té ni cap ni peus, com l'*Arcoiris* (V/A3e, 120m) a Diables, que és un desplom de 120 metres. *Eso tiene que ser la hostia*, vaig pensar. I la gent dirà que no té cap sentit, però vaig tenir els collons per fer-ho i és el més difícil que he obert.

Entre altres vies destacades dels Pirates, estan la *Griviola Bella* al Montgros (6a, 250m), la *Desirée* al Cavall Bernat (6a/Ae, 210m), l'*Esperó Puiggròs* al Serrat del Moro (6b/Ae, 230m), la *Vagabundos del Dharma* a Patriarques (V+/A2, 220m), l'*Electric Ladyland* (V+/A1, 300m), la *Magic Stones* (6a/Ae, 150m), l'*Antonio Machín* (6a/A1, 300m) i la *Easy Rider* a la Paret de l'Aeri (V+/Ae, 285m) o l'*Hurtado-Carbonell* a Diables (V+/A2e, 330m). "Mis vías hablan por mí" —havia dit el Picazo més d'una vegada.

Totes aquestes ascensions, que ara formen part de l'imaginari col·lectiu escalador, no haurien pogut tirar endavant si no fos perquè paral·lelament a la revolució de filosofia i estil s'estava executant una revolució de material molt important: es va passar de la bota rígida al peu de gat i es va començar a utilitzar el vuit com a eina d'assegurança i ràpel. Tot plegat va permetre que la tècnica es compliqués i apareguessin noves possibilitats sobre la roca. Sent així, es van començar a cercar racons de les parets on obrir línies que abans, amb un material més antic, no s'haurien pogut imaginar. La dificultat va créixer exponencialment i el grau es va convertir en un maldecap. L'escala UIAA (Unió Internacional d'Associacions d'Alpinisme) de dificultat no estava preparada per

assumir aquests canvis, de manera que molts VI graus quedaven esmorteïts fins els V+ quan la realitat era molt diferent.

— Vam ser burros. Ens vam quedar aturats en una escala obsoleta. Feia vergonya graduar una via de VI, perquè venia algú, la feia, i et deia “on vas, si això és V+” —diu amb veu de xuloputes, imitant l'argot del moment—. Nosaltres mateixos ens tiràvem pedres a la teulada: els cinquès eren la hòstia i els quarts ja apretaven. Ara agafes ressenyes d'aquella època amb aquesta graduació i la gent es caga —moltes vies de l'època s'han volgut “actualitzar” i el resultat ha estat d'escàndol: línies graduades de V+ convertides en 6b, o seccions establertes com a 6a proposades ara de 6c.

L'Armand s'enfila com un llargardaix al sol de tarda. Les preses petites de l'agulla i els encastaments constants no són rivals. La seva tècnica és impecable. Precisa. Elegant. Segura. Va tan sobrat que té temps i força per cantar mentre escala.

I was raised by a toothless, bearded hag,
I was schooled with a strap right across my back
But it's all right now, in fact, it's a gas
But it's all right, I'm Jumpin' Jack Flash
It's a gas, gas, gas

A ritme dels Stones l'Armand recorda que la vida no sempre va ser amable amb els Pirates. Les condicions al barri eren difícils i tot just començaven a sortir de la dictadura. La Transició, però, va oferir una mica d'aire a uns joves que havien crescut oprimits.

— Tot el que ens envoltava en l'aspecte urbà ens havia censurat. De cop i volta se'ns van obrir unes portes que no coneixíem, un *destape* que ens permetia dir el que volíem sabent que ningú ens faria res. Si ens hagués entrat la neura i li haguéssim posat *Por tus huevos Matute* a una via, no hauríem tingut problemes. Érem lliures de fer-ho —les línies que obrien llavors portaven noms lligats a la música, perquè era el que entrava de nou i tothom ho seguia. Tot era una revolució: música, llibres, revistes, còmics... la cultura underground tot just estava sorgint—. A mi m'agradava una publicació que es deia Star. Sortien

il·lustracions d'en Robert Crumb, del Nazario Luque... Era totalment surrealista. L'aire anava carregat de novetat i ens vam impregnar del que hi havia a l'ambient.

El cannabis era el més normal del món a Montserrat. La gent anava a fumar porros a la muntanya, era tot un clàssic, i els Pirates, en aquest sentit, eren molt fidels a la tradició. Sovint, si no hi havia xocolata que poguessin fumar no es molestaven ni en pujar. Els tripis, l'LSD o els micropunts eren un luxe menys habitual.

— Això no vol dir que a les escalades anéssim súper posats. Si havíem d'anar a fer algo difícil ens controlàvem. La festa per quan acabéssim.

Stone free to do what I please
Stone free to ride the breeze
Stone free I can't stay
I got to got to got to get away right now

L'Armand és un rebel. Tot i que els anys el van posant al seu lloc, quan es posa a escalar experimenta un viatge que cap droga sintètica li pot oferir. Se segueix sentint com aquell jove, vestit amb el jersei negre de la ratlla blanca al pit, surcant els mars del conglomerat, sempre a contracorrent.

— Pirata vol dir pirata, que ets de res, que ets d'enlloc —sentència després de dir que la mama li feia els tuppers.

Al refugi també sona rock del dur. L'Efren, amb les estrofes de *Cerebros Destruídos* apreses de memòria, neteja ràpidament la cera de les espelmes que s'havia quedat enganxada al terra la nit anterior.

— *El pasado ha pasado y por él nada hay que hacer...* Els Pirates van obrir brecha tiu, en el sentit de vies de molta envergadura. *El presente es un fracaso y el futuro no se ve...* Bueno, clar... com a grup... van marcar una nova tendència. Van començar a sortir de lo clàssic, del model alpinístic dels 60's i 70's —que s'havien quedat estancats i acomodats amb l'artificial, tot i que van començar molt potents. Els Pirates van apurar més els seus límits i van fer línies que estaven un punt més enllà de les vies clàssiques de llavors—. Després com a escaladors... bueno n'hi ha de molts tipus... pel que he pogut veure i

conèixer... són molt diferents entre ells, saps? —pregunta buscant complicitat mentre es pixa de riure.

L'Efren deixa l'escombra recolzada a la paret, surt fora a buscar llenya i torna amb dos troncs per alimentar l'estufa que hi ha al centre de la sala principal. El sostre és tan alt que està costant acabar d'escalfar el lloc, però tot i així la temperatura és agradable. L'Efren s'asseu davant l'estufa i obre una *Estrella*. L'Eskorbuto s'acomoda com el seu company a la vora del foc, amb cara d'avorrit.

— Aquesta és bona! —aixeca la mà i mira cap endavant com si ho estigués donant tot en un concert— *Ohhh sí, sí! ¡Os engañan, os engañan así!...* El que dic és que els Pirates que he conegut són una mica especials, saps? — torna a riure. El Ballart ha vingut algun cop pel refu. És d'un altre món, és un tiu raro, com estratosfèric... —riu, riu— ...és un personatge que flipes, però mola molt, és un màquina —diu convençut, més enllà de la broma—. A mi el que em fa gràcia és l'Antonio i el seu ego —arrufa les celles—. Jo a vegades no sé què pensar, si és bo perquè és bo o si és bo perquè el seu ego el fa ser bo. Clar, el tiu a la seva època va fer uns viots que flipes, inhumans, que dius “vale tranqui, oju el màquina”.

L'Antonio García Picazo és un dels Pirates en actiu amb més aspiracions, i més enllà d'un caràcter que no acaba d'agradar a tothom és un dels oberturistes més prolífics del país. Ha firmat més de 150 línies, sol i acompanyat, per Montserrat, Montrebei, Oliana, Ordesa, i altres raconades dels Pirineus. Moltes d'aquestes vies són famoses, ja sigui per la qualitat o per la polèmica que han destapat. La popularitat i el renom és una meta que sempre ha cercat. “Con mis escaladas en solitario, busco el placer y el prestigio en iguales cantidades” —va confirmar una vegada en una entrevista a la revista *Desnivel*. Gran coneixedor de la muntanya màgica, ha escrit llibres sobre ella i sobre la seva època de brivall en aquesta. “Durant la meva joventut, vaig robar unes vint vies que s'havien començat i havien quedat a mitges. Així espavilaven” —es vanagloria.

— Amb el Picazo sí que he escalat —per un moment sembla que palideix—. Una experiència terrible. No em va agradar gens, tiu. Vam anar a la vall d'Ansó tres dies per trepar a algun lloc diferent, que a mi ja m'està bé —diu mentre assenyala amb el cap cap enrere, direcció a les agulles de Sant Benet—. Però és que l'Antonio... bueno... pffffff... No crec en els mites. Al final tots som del montón. No fem res que no s'hagi fet abans —passa del descrèdit a la

crítica—. La seva filosofia ara és posar parabolts per tot arreu perquè la gent ho repeteixi i vegi el seu nom, com si fos escalada de masses, saps? —fa una pausa i aprofita per fer un glop de la seva *Estrella* de llauna—. L'escalada en sí... malament. A més, al darrere venia una cordada de madrilenys que anaven ràpid, saps? Li dic “Hostia Antonio, dejemos pasar a los chavales, que nosotros somos tres y vamos más lentos”, i no... res. Fa “No, no”, fufufufu —imita al Picazo pujant ràpid i molt motivat—. “Ya tiro yo”, em diu. Total que munta un llarg on la corda quedava fent una diagonal de cal déu i el tiu tibant-nos, tiu, tibant-nos —comença a enfadar-se—. Mira tiu, al següent llarg ens va tirar una pedra com un casc de moto que et juro que va passar entre els dos... que ens toca i ens mata. Total que li vam treure las riendas, *fuera sabes*, i li vam dir que ja obríem nosaltres. I a l'últim llarg ens va fer pena li vam deixar a ell. Pos no arribo al cim i me'l trobo assegurant-nos amb el cos, no assegut al terra, que a vegades també ho feia jo, no no, el tiu *al filo de la pared*, assegurant amb el cos així com “Bua, bua” — l'Efren infla el pit i eleva la barbeta, amb un posat de déu mitològic—. El tiu de peu, que dius què et penses que ets, un súper guerrer? Que érem dos tiu, que pesàvem més de cent quilos.

I hear hurricanes a-blowing
I know the end is coming soon
I fear rivers overflowing
I hear the voice of rage and ruin
Don't go 'round tonight
It's bound to take your life
There's a bad moon on the rise

— Tot caduca en aquesta vida. Si segueixes obrint, les coses perden qualitat.

L'esplendor del grup va acabar al 78, quan els Pirates més representatius van haver de marxar al servei militar, i a la tornada el panorama estava totalment disgregat: Santa Cecília i les nord de Montserrat havien donat pas a una nova generació que vestiria Sant Benet de glòria.

La reticència al canvi

És als principis dels 80 quan a Montserrat es comença a gestar la *gran* transformació, el naixement d'un concepte radicalment diferent, producte d'una moguda de les autèntiques. Nova. Trepidant. Conflictiva. Els locals de la muntanya no sabien el que els venia a sobre.

El *Free Climb*, aquí adaptat al nom d'escalada lliure o *friki*, arribava per sacsejar les consciències de tota la comunitat escaladora. Un nou moviment creat a la vall de Yosemite (Califòrnia, EUA), a l'altra banda de l'Atlàntic, i adoptat ràpidament per Alemanya i França, que va trencar amb qualsevol filosofia que se seguís a la muntanya: res d'artificial, res de material flotant, res d'obrir per baix, res de lògica en les línies, res de dificultats moderades. Res. A partir d'ara l'escalada es faria en lliure, només per mitjà de les mans, els peus, i l'habilitat per mantenir el contacte amb la roca. El nou objectiu: aconseguir la màxima dificultat.

Els Pirates que quedaven van marxar de Sant Benet cagant llets. De seguida que l'escalada esportiva va treure el nas, van decidir que allò no seguia el seu *modus operandi*. El que puntuava per ells era fer una via de paret, amb entitat pròpia. Assimilar que l'esportiva acabava de néixer va portar el seu temps, tot i que molts integrants del grup, cada vegada més diluït, van caure a la temptació de l'escalada esportiva: vies més difícils i on es podia caure amb seguretat. El *friki* va esclatar amb força i dia a dia comptava amb més adeptes; a Montserrat van quedar quatre gats fidels a la filosofia pirata, incapaços de sumar-se a la nova moda, al canvi de look i a les noves maneres de fer. Definitivament, es van convertir en allò contra el que havien lluitat: uns avis.

— Nosaltres obriem amb morro des de baix, exposant-nos, i ells equipaven des de dalt, sense risc i sense puta idea d'escalar —blasfema l'Armand—. Nosaltres ens ho estàvem currant i aquella penya no. Ho vaig considerar un esport diferent... i ara també. No tenen res a veure.

Tota la canalla nouvinguda va actuar sota el mateix raonament que van plantejar els seus predecessors: "On està la dificultat? On estan escalant els màquines?". A Sant Benet. Els més joves s'hi van entregar totalment.

— No és culpa de ningú —insisteix l'Armand—, van fer el que van veure; el criteri es forma amb els anys. Tot i així mereixen el nostre respecte —canvia el to—, perquè amb setze anys es van entregar al conglomerat i es van posar

més forts que ningú —si els francesos van trigar tres anys en arribar al 6c, els escaladors de Sant Benet van trigar quatre mesos—. *Por cojones*, a recuperar el temps perdut. Que fessin el que volguessin i que portessin el rotllo que els hi donés la gana, es van estancar a Sant Benet a fer això i eren els millors fent-ho. Èticament a mi no em va agradar, m'esgarriava el que veia. A més —diu xiuxiuejant—, hauria fet el ridícul en aquell tipus d'escalada, era difícil de collons i estava segur que em deixaria els dits i no podria pujar.

White man came across the sea
He brought us pain and misery
He killed our tribes killed our creed
He took our game for his own need
Run to the hills, run for your lives

Tot i que sembli una lluita a mort per veure quin és l'estil més legítim i que es mereix el predomini, la realitat és que Sant Benet ha sabut combinar els dos mons. D'una banda té agulles majestuoses com la Mòmia, l'Elefant, la Prenyada, la Panxa del Bisbe o els Flautats, amb grans parets on poder fer vies llargues (clàssiques i modernes); i d'altra banda, totxos i agulletes més modestes en alçada, però no en dificultat, com la Trumfa, el Roc del Barberà, el Braç de la Mòmia o el Contrafort de la Prenyada, on practicar l'escalada esportiva i l'escalada en bloc. La generació dels 80, per molt fanàtica del *friki* que fos, no va deixar de fer les vies clàssiques del sector, encara que fos amb una filosofia diferent. També cal tenir en compte que durant els primers anys de la dècada, en el traspàs de mentalitat, van estar involucrats molts escaladors que s'havien format amb la disciplina dels 70 tardans.

El Francisco Javier Ramayo, àlies *Checo*, va ser un de tants noms amb un peu a cada banda. És un tiu destortalat, amb barba de tres dies, la boca rara i les dents lletges. La seva mirada recorda a la de Sean Connery quan feia de James Bond, però bastant més infantil. Tot ell és una paròdia del tipus de gent que freqüentava Sant Benet als anys 80: punkarra, ionqui, amb una veu que només aconsegueixen els qui s'han fumats un any de producció de la Camel en un sol dia. Sovint l'acompanya l'Isidre Gené, sense sobrenom. Just al contrari

del seu amic groller i simpàtic, l'Isidre parla tranquil, moderat, sempre buscant les millors paraules. També presumeix de barba, això sí, molt més arreglada i a conjunt d'unes patilles pròpies d'un aristòcrata anglès de l'època victoriana. Enfrontat a la vestimenta del Checo, que faria les delícies de qualsevol màquina de cosir, l'Isidre vesteix un jersei negre de coll alt, com un Steve Jobs vingut a menys.

Costa de creure, però tots dos van escalar plegats i van compartir el moment d'impàs entre l'escalada de paret i l'escalada esportiva, entre la filosofia clàssica i la filosofia *friki*. A diferència dels Pirates, en cap moment van dubtar en sumar-se a la revolució; i fruit de pertànyer a les dues realitats, van aprendre a sentir un profund respecte pel llegat dels seus antecessors.

— Ole sus huevos, yo flipo con ellos —deixa anar el Checo—. Te vas a una TIM o a una Rabadá y dices me cago, ole tus huevos. ¿Cómo lo han hecho los cabrones? No había pies de gato ni nada sabes, iban con material de mierda. Yo siempre alucinaba... que esto lo abrieron hace la hostia de años, ¿sabes? No veas niño los huevos que tenían. Aparte los seguros solían estar mucho más lejos que ahora, entre cinco y seis metros, ¿sabes? —a més, abans eren burins (sovint sense la xapa, fet que els fa més difícils de veure), cargols d'estanteries i altres invents que la penya s'inventava en funció del seu ofici. Per exemple, el que treballava de manyà o de ferreter portava angles doblegats per ficar-los en forats—. Claro, si había un buril a ocho metros, decías madre mía dónde está... con todo eso *podría* y *oxidao* es que ni lo veías... o intuías bien-bien por dónde habían abierto la vía o te saltabas la mitad de los seguros. ¿Dónde está el buril, dónde está el buril? —riu nerviós mentre fa una performance de l'escalada més complicada del món—. Para ver esa mierda... —imita un pas molt complicat—, ¡aaaaaahhhhhh! —fingeix que cau i s'encongeix d'espatlles—. Sssssaliendo del montonazo de roca es que ni lo ves.

L'escalada d'abans demanava molta més actitud que ara. S'havia d'anar pujant sense veure una sola assegurança, i això sempre costa. Una vegada començaves no hi havia volta enrere.

— Estás cagado, con diez metros de cuerda y dices: no me jodas — clarifica el Checo, que es confessa fan dels Pirates; de fet, més d'una ocasió els havia demanat si es podia fer un jersei igual que el seu—. Teníamos un respeto hacia los más grandes: eran los auténticos... y al loro con ellos. Tanto Ballart

como Picazo hacían unas vías de V que ya sabías que iban a ser difíciles. Pero lo más jodido eran los artificiales —obre els ulls com plats—. ¿Sabes? Miden más o menos como yo y el paso no me salía... hasta haciendo el invento de la бага con los estribos y no llegaba... Hijo de puta cómo se lo hizo el puto tío para llegar a burilar allí —mou el cap a banda i banda—. Es imposible tío... pero entonces ingeniamos unos ganchos hechos de un trozo de hierro con una бага debajo que era de donde colgabas el estribo, para ganar los veinte o cuarenta centímetros para llegar al puto buril —somriu al recordar la picaresca de l'invent—. Claro luego se puso de moda la *antena* entre la peña. A ver quién la tenía más grande.

A veure qui la té més grossa

L'Efren està animat. Ha anat a fer boulder, tal i com li ha recomanat la *moneda*. Sovint, quan no sap què fer però vol aprofitar el dia, es juga a cara o creu a quina activitat dedicar-se. La *moneda* li diu: o bloc o esportiva. Que surti bloc el posa content. Gairebé sempre surt bloc. Aquesta vegada està excitat perquè ha aconseguit fer un moviment més que l'última vegada que va provar la mateixa línia, de manera que corre a apuntar-ho a una guia personalitzada de blocs de les rodalies. Li agrada guardar un registre de les escalades, tal i com porten fent els guardes de Sant Benet des dels inicis de la moguda.

— Tot el que està fet està escrit —s'enorgulleix l'Efren.

Són uns llibres de piades enormes, amb les pàgines groguenques i les ressenyes fetes a mà. Totes les generacions hi tenen constància. Les de la dècada dels 80 són especialment curioses, ja que les vies tenen punts dibuixats a sobre, que indiquen fins on va arribar cada escalador abans de caure.

La competitivitat va ser una de les claus de l'escalada en lliure. Al principi de la dècada, els escaladors pujaven en lliure però s'anaven penjant a les diferents seccions de la via quan arribaven a les assegurances. En un moment determinat, aquest plantejament es qüestiona fins l'obsessió i es passa del "prohibit caure" al "vola o mor". El nou paradigma és *anar a muerte* i *encadenar*: arriba el *rotpunk*.

El rotpunk (punt vermell), és una filosofia que l'escalador alemany Kurt Albert va començar a aplicar a la seva manera d'enfrontar-se a les parets. Un cop havia aconseguit pujar sense caure ni reposar en assegurances artificials, pintava un punt vermell al peu de via per marcar que havia estat encadenada. La idea va estar molt influenciada pel seu viatge a Yosemite, però va ser ell l'encarregat d'introduir unes bases normatives per a l'escalada lliure a Europa. De fet, la concepció de l'escalada tal i com es coneix avui dia li deu molt a Kurt Albert, qui no només va assentar una manera de fer, sinó que va empènyer el grau de dificultat a un nivell mai vist aleshores. La resta del vell continent no va trigar en adoptar l'escalada lliure més radical basada en el rotpunk, i va ser de França, de l'escola d'escalada esportiva del Verdon, d'on van treure la idea els escaladors de Sant Benet.

— Si te agarrabas la peña te tiraba piedras —el Checo es parteix la caixa—. Cuando alguien iba a escalar a la *Silvian* (6b+, 75m) de la norte de la Mòmia, la gente se subía a la Momieta para apedrearlo con los colegas: “¡No te agarres, hijoputa!” —crida—. Claro, los seguros ahí están lejos, que estabas ahí “eeeeeeehhh” con la cinta puesta y te agarrabas ahí con la cuerda: “¡Me cago en Dios! ¡Me cago en Dioooooos! ¡No te agarres hijoputa!” —fa cara d'haver passat molta por—. Es que ahora las cuerdas están nuevas, ¿sabes? Antes íbamos con cuerdas cubiertas de esparadrapo pegado para que no se abriera la camisa, o con arneses llenos de cinta americana para que no se desengancharan. Había menos dinero... eso, o a todo el mundo nos sudaba más la polla.

El pique entre col·legues va començar poc a poc. Els tradicionalistes, que sempre havien dit que l'escalada esportiva era fer números de circ, llavors tenien més arguments que mai. Molta gent que feia grans parets va passar-se al *friki*, com el Checo i l'Isidre, i es van trobar que no podien fer el que havien fet sempre a les tàpies. No es podien agafar a les cintes? Sí, però de sobte allò va passar a la categoria d'heretgia.

— Y eso al principio me remataba, ¿sabes? —confirma el Checo, enrabiad—. Que se vayan a la mierda, me decían que no había hecho la vía porque me había agarrado a la cinta —diu burleta—. Hijos de puta. Vale, ¿pues no se puede agarrar la cinta no? Claro llega un momento que el cachondeo está en: “¿Puedo coger esta presa o esta no vale tampoco?” —gesticula vacil·lant—. Coño es que al final llegará un momento en que se tendrán que marcar las cosas,

pensaba —es calma, sospira i torna a agafar ànims—. Pero bueno, esto eran los principios, como todo. Claro al final cedías y te dabas cuenta de que eso estaba bien. Cuesta adaptarse a las nuevas historias.

La societat anarco-tribal

La nova generació, escudada sota el nom de la New Wave, va arribar com una onada migratòria des dels barris més castigats de Barcelona. Pobresa. Drogues. Marginació. Convertits en maquis, van fugir cap a les muntanyes, cap a Montserrat, per escapar de la crua realitat urbana. Sant Benet es va convertir en un reducte de tota aquella gent, en certa manera, refugiada, que va començar a pujar per les parets de rebot, com a teràpia de xoc. L'escalada en sí va fer sortir del barri als joves i es va convertir en una forma de canalitzar el que portaven dins: l'inconformisme, que s'acabaria convertint en ira. La disciplina els va permetre desfogar-se i projectar aquestes emocions. El tipus de vida més de carrer, de barri, va fer que els joves trobessin un reflex en l'escalada, al que es van haver d'enfrontar.

— La societat és una jungla. El sistema et pressiona —revela l'Efren, convençut d'haver escollit un bon camí per la seva vida—. I l'escalada també et posa a prova d'una manera semblant. Hi ha un paral·lelisme.

El paral·lelisme també s'estableix amb les vies, on es veu reflexat el tema social. Des de fa molt temps. A principis de segle, la població era més ruda. Durant els anys 20, 30, 40, es va viure una època complicada. Tenint en compte això, només cal mirar com s'escalava llavors.

— Penses: “mira què bojos que estaven!” —diu incrèdul—. Què bojos? Què boja que era la vida! Saps? Què dur el que havien d'aguantar! Realment, per ells, allò no era difícil, era una manera d'evadir-se, sortir de tot allò, desconnectar-se de tots els problemes i enfrontar-se a la vida d'una forma més real i no tan imposada.

Durant els anys 60, 70, 80, encara es viu amb més fervor... i les vies ho demostren. En canvi, ara les vies són molt diferents, però responen com un mirall, de nou, a com la gent s'ha anat tornant. Ho volen tot més còmode.

— L'escalada s'ha transformat en un parc temàtic —s'enfurisma l'Efren—. Hi ha moltes xapes, la gent no vol passar por... vol compartir-ho amb la gent...

s'està anant cap a l'esport... molt a nivell social —totalment fastiguejat—. Enlloc de quedar-s'ho per ells com a experiència, ho volen compartir com a simple activitat. I el mateix passa amb l'escalada. Al final queden per anar a escalar com qui queda per anar al bar —diu el guarda, que dedica un porteig a la setmana exclusivament a les llaunes d'*Estrella*—. L'inconformisme cada vegada és més conforme. Sempre hi haurà inconformisme dins de la gent, sí, però ara el que hi ha és molt molt passiu. Tothom es queixa de les coses: que poc que ens paguen, que cars que estan els pisos, que si la llum, l'aigua... —enumera, menyspreant els problemes que ell creu haver superat vivint al seu aire— i què fan? No fan res. La gent s'ha tornat molt fineta, sense ganes d'esforçar-se. Als anys 80 la gent, sabent el que hi havia a la societat, decideix dependre el mínim d'aquesta i viure més al marge del sistema. El punt de sortida: l'escalada, algo més productiu, que et fa créixer com a persona i et torna més real amb la vida, no pas de ficció o de paper. I a sobre se sentien entesos, no com bichos rars... acabaven fent família. A la ciutat no pots créixer; amb l'escalada sí.

No sé si estoy en lo cierto
Lo cierto es que estoy aquí
Otros por menos se han muerto
Maneras de vivir

Tota aquella amalgama d'energúmens i desgraciats es va desestructurar, formant diverses tribus durant la dècada: els Lokus de Terrassa, els Exploited Climbers o els Trini Climb, entre d'altres. Paradoxalment, van acabar copiant els comportaments dels que havien fugit, construint una societat anàrquica a Sant Benet amb l'ermita-refugi com a capital del desmadre.

La llibertat ho era tot: cadascú feia el que li rotava i en quatre dies eren els putos amos del món. Sigui com sigui, muntar una comuna en plena muntanya, amb molts joves morint-se de ganes d'escalar i de liar-la com mai, va ser una idea que no s'aguantava per enlloc. Si es pregunta als xavals, diran que Sant Benet als anys 80 va ser una utopia; si es fa la mateixa qüestió als monjos o als *kumbaiàs* (nom amb què els escaladors del lloc denominaven qualsevol excursionista o passejant del Parc Natural, inclosos els esplais), diran que van passar una vegada per Sant Benet i que no van tornar mai més. I no és

d'estranyar: el Monestir de Montserrat tenia a sobre el mateix infern. Drogues. Robatoris. Luxúria. El *Sex, Drugs and Rock 'n' Roll* podria ser un conte infantil en comparació.

L'Efren s'ha vingut amunt. Les tardes entre setmana les passa avorrit, així que ha tirat la casa per la finestra i ha encès la muntanya posant música a tot drap. *Tu infantil sueño de loco...* Les parets del refugi, convertit en un pub típic de la *movida*, tremolen sota el tempo del bombo... *No es respuesta demencial...* Les esquerdes del sostre semblen fer-se més grans per un moment i el so retumba per tot arreu... *Este juego ha terminado...* Podria ser una missa organitzada sota la batuta de Sorrentino. *Mucho antes de empezar!* Enlloc de la campana, desapareguda en estranyes circumstàncies fa molts anys, l'encarregada de tan rebombori és una invenció que l'Efren ha improvisat amb una ràdio de cotxe connectada a unes bateries, també de cotxe.

Un *déjà vu*. Són els anys 80. La mateixa estampa. A dins l'ermita cada taula té a sobre un radiocasset sonant tan fort com pot. Són autèntiques embaixades dels diferents estils de música que es portaven: rock dur, punk, heavy metal, simfònic, reggae, ska... És una punyetera olla de grills.

Els fanàtics s'atrinxeren al voltant de cada una, escoltant cada tema i vivint-lo com si no hi hagués demà. Difuminats entre l'espessor d'un núvol, producte de la quantitat ingent de porros que s'estan fumant, defensen a mort la seva bandera: a veure qui té la millor cançó. Efectivament, parlen a crits.

— Era otro rollo —rememora el Checo. Ell sempre havia estat un punkarra de dalt a baix. Li flipaven els Exploited, tant que la seva tribu es va acabar anomenant així, no se sap si com a tribut o com a falta d'imaginació. Per deixar-ho encara més clar, els seus integrants vestien samarretes amb fotos de la banda; d'aquesta manera feien la competència als Trini, que eren més de Leño y Rosendo, i als Lokus, que mataven per una estrofa de Judas Priest, Genesis o Pink Floyd. Això sí, tanta devoció no va evitar que tots acabessin punxant algun tema que altre de Los Chichos, el *guilty pleasure* d'aquells jovenets eixelebrats—. Había gente que llegaba y decía: “joder, pensaba que había venido a la montaña”. Se quedaban cagados en la puerta y se iban a otro sitio. Claro, decían:

“esto.... madre mía... esto es peor que ir a la Mina o al barrio chino”. Eran unos años curiosos —el seu mig somriure no pot amagar la melancolia.

Per acabar-ho d'adobar, tots van vestits d'una forma, com a mínim, peculiar. Molts d'ells, influenciats pels referents americans que havien mamat del llibre *Escaladas en Yosemite* del Georges Meyer, s'enfunden en pantalons blancs i samarretes sense mànigues; altres ho fan en malles de colors i cintes al cap.

— Entre eso y las greñas parecían unos maricas. Yo siempre me reía de ellos —es mofa el Checo—. Al final todos acabamos llevando tejanos.

A mesura que cau la nit, la festa no decau. Els joves escaladors, ara més absorbits pel poder de la desinhibició que pel de l'adrenalina, treuen ampolles de cervesa, vi i altres licors destil·lats.

Hoy he vuelto a soñar, a soñar con ella

Es mi fiel compañera, la que me da alegrías y penas

Qué culpa tengo yo de haberme enamorado de una botella

Tots ells no en tenen prou només amb l'alcohol, així que sense cap tipus de dissimul, els canutos van rul·lant pels dits bruts i inflats dels escaladors de cada banda. L'efecte no triga en fer-se notar. La penya, borratxa perduda i fumadíssima a la vegada, no ha fet res més que començar una festeta de tantes altres que Sant Benet s'encarregava d'acollir.

Aquesta és la situació més corrent i normalitzada, però els 80 també van servir per experimentar amb altres substàncies més dures amb les quals portar les farres un pas més enllà.

— De yonquis Montserrat estaba llena, ¿sabes? —asegura el Checo amb la veu més esgarrapada que sap posar—. A veces llegabas al refu, yo que sé, que había veinte personas, y diecisiete se estaban chutando dentro —quan l'ermita va començar a estar guardada, la cosa es va anar calmant—. En la montaña había gente que se había ido a vivir a las ermitas de Trinitats, Sant Salvador y tal. Los llamábamos los me-estoy-quitando —entre els quals hi havia bastants escaladors de Sant Benet, que van acabar deixant les parets per la xeringa. Amb una problemàtica així, que ja no només afectava a la comunitat escaladora, sinó que ho feia a tota la societat de manera estructural, els monjos

del Monestir de Montserrat van oferir als toxicòmans fer retirades espirituals a les diferents ermites de la muntanya per tal d'intentar desintoxicar-los—. Mucha gente murió por culpa de las drogas —el Checo es posa solemne; també van afectar amics seus—, la heroína hizo mucho daño.

L'escalada i la festa van arribar a una simbiosi tal que costava diferenciar una de l'altra, però per molt que pogués semblar que aquells marrecs acabarien la nit trinxats i dormint a qualsevol lloc, o empalmant, al matí següent estaven a punt per escometre el repte que se'ls posés per davant. Els mateixos que havien celebrat una orgia desenfrenada durant la nit, durant el dia *daban el callo*.

— Claro, la gente que venía aquí a hacer grado decía: “no veas estos cómo se ponen... mañana ya verás que no escalan”. Y los otros al día siguiente se iban con la botella de vino en la mano a hacer la Valentín o lo que sea... había otro concepto —afirma el Checo movent el cap com un tico-taco—. Antes también hacíamos vías la hostia de difíciles y no es como ahora, que la gente se ha comido un yogur bifidus y ha hecho el mismo movimiento mil veces para perfeccionarlo, ¿sabes? —el despreci és cada vegada més autèntic—. La peña se había comido un tripi y “¡AAAAAAHHHHH! ¡Dónde vamos!”, hablaban de meterse en algún fregao como si hablas ahora de coger el metro... incluso en las más chungas se metían.

La gent que veia aquest espectacle, més propi del Camp 4 del Yosemite i de les aventures de Warren Harding o Jim Bridwell, no podia fer altra cosa que flipar. No obstant, hi havia dies que tanta obstinació acabava malament. Accidents. Lesions. Morts. Es feien moltes bogeries, fruit de la inconsciència i la irresponsabilitat —eren nens! S'enfrontaven a parets que havien portat de cap als més veterans!—, que ara no es fan.

— Ahora todo el mundo va muyyyyyy... con cuidado... —el nivell de repudiació que expressa el Checo creix exponencialment—. Ahora como mucho se fuman un porro en la reunión... que eso lo ves y dices “pero qué mariconada”.

Ara han canviat molts comportaments. La gent ja no roba a Sant Benet, per exemple. Com a molt ho fan en el pàrquing de baix, obrint furgonetes. Abans era ben bé al revés: si es pujava i es deixava la motxilla per qualsevol lloc, en un oblit ja l'havien pispat. Tot i així, en la delinqüència hi havia una jerarquia. Els més coneguts de la zona estaven a dalt de la cadena tròfica i eren absolutament

intocables, però els nouvinguts eren preses fàcils i carn de canó de les bromes i furts.

— La gente venía del palo: “voy a la montaña” y acababa diciendo: “joder, tengo que ir más con cuidado aquí que en mi barrio” ¿sabes? —riu el Checo, conscient que ell va ser dels lleons d’aquell ecosistema—. Ibas a escalar y al que no lo sabía le ibas quitando las cosas del arnés. Claro, tú no tenías ese material y cuando lo veías ibas a robarlo. Cuando salieron los friends, venía gente que hacía IVs... novatos... con 30 friends en el arnés... que te iban vacilando con el material... y en cuanto lo dejaban... en treinta minutos le quedaba un solo friend —només hi havia una cosa que cridés més l’atenció que la ferralla: el menjar. Si hi havia una cosa sagrada és que ningú portava teca; era preferible portar dues birres que dos entrepans. A partir d’aquí, l’aliment s’havia de procurar com fos. El joc d’amagar motxilles era una constant, i fins i tot els que s’havien curat en salut i carretejaven la bossa a sobre tot el dia, es podien trobar que la tenien plena de pedres i sense el dinar. El menjar s’arribava a trobar a llocs inverosímils.

Era el pa de cada dia. La cadena, formada per molts grupuscles de diferents tribus que xocaven entre elles, es va tornar insostenible. Es van acabar imposant les normes —l’anarquia tornava a fracassar—, sobretot per evitar robar als amics dels amics. S’havia de posar ordre.

— Es que había visto a Peña atracando en medio de Sant Benet. “Es que este me ha mirado mal”. Se les iba la olla. Sobre todo a los Lokus de Terrassa, esos eran los más gamberros.

El *Caso Lokus*, tal i com estava arxivat a la caserna de la Guardia Civil que hi havia al peu de les escales dels francesos amb el *TODO POR LA PATRIA* al capdamunt, va ser un dels esdeveniments més mediàtics dels 80 a Montserrat, en el qual tota la fauna de Sant Benet es donava a conèixer al món. La festa se’ls hi va anar de les mans.

Els grans protagonistes eren els dotze integrants dels Lokus, una tribu nascuda a Terrassa i Matadepera i molt respectada a la zona. Els locals s’hi referien com els *dotze apòstols*, tot i que haurien pogut ser els quatre genets de l’Apocalipsis, multiplicats per tres.

El Pere Casals, àlies *Pere Pallisses*, és un dels apòstols. Efectivament, és Sant Pere —tot i que de sant en té poc—. És un tiu benestant, que ha sabut

cuidar-se bé amb els anys i seguir escalant. D'ulls clars i mirada entremaliada, és un personatge aparentment ben normal.

En algun punt dels 80 —a saber quan, ni ell mateix ho recorda— animats després d'un dia d'escalada intens, el *Pallisses* i la seva pandilla *pijoapartesca* van voler esbarjir-se sortint de farra per Monistrol. A diferència de les altres tribus, els Lokus es movien amb motorettes —unes Derbi Variant trucades per fer moooolt soroll i no passar desapercebuts, la seva especialitat i voluntat— per no haver de fer servir el transport públic i tenir més llibertat de moviment. I per lligar. Les nits a Monistrol, al pub SJ 17 del carrer Sant Joan, eren per ensenyar el plomatge, presumir de músculs i fer més rebombori que cap altre mascle del local.

L'olor d'hormones es barrejava amb l'olor de la gasolina cremada i dels cubates caiguts pel terra. La *movida* en tot el seu esplendor.

¿Qué hace una chica como tú en un sitio como este?

¿Qué clase de aventura has venido a buscar?

— El tema era molt senzill... la priva i les noies —diu el Pere, fent picar la llengua—. Eren les mateixes ties que després treballaven al Monestir. La veritat és que hi havia poques noies, poques... poques... i es lligava molt malament —es lamenta—. La cosa estava fatal. Hi havia poques ties escaladores i les que hi havia anaven emparellades i no ens menjàvem un *torrao*.

Al *Pallisses* li diuen així per la seva verborrea. “Era un plasta, m'agradava molt esplaiarme. Parlava i no parava”. Li van posar de ben petit i ara encara fa mèrits per no perdre el títol. Tot i així, era incapaç de seduir ningú amb la seva retòrica. Més d'una vegada ho havia intentat amb algunes noies *kumbayàs* que havien fet nit al refugi de Sant Benet.

— Allò no era sa. Només que hi haguessin un parell de noies, tota una munió de joves esverats s'hi tirava a sobre i les feia sentir molt incòmodes. Nosaltres —la colla refinada de polos de coll i de motos brillants— ens en vam cansar i vam anar a buscar ties fora del nostre entorn. Sigui on sigui buscàvem l'antro on socialitzar.

Al tornar del pub, van trobar una festa improvisada per les altres tribus i es van sumar a fer la segona volta. Va ser llavors, enduts pel frenesí de tot tipus de drogues i per una farra massa llarga, que els Lokus van arribar massa lluny.

— Vam fer algunes gamberrades notòries —diu el Pere sense poder evitar el somriure—. Eren activitats que feia tothom, com assaltar les màquines de vending, endur-se el menjar de les botigues... fins i tot vam fer una pintada a l'entrada del Monestir que posava *PAX VOBIS LOKUS* —es pixa de riure— i ningú s'enterava! La muntanya la respectàvem però l'Església... no tant.

La festa es va anar fent gran, moooooolt gran i amb moooooolta gent. Els Lokus van aprofitar el desmadre per assaltar el restaurant de Santa Cecília i robar tot el menjar i begudes que van poder.

— En aquell moment ens vam convertir en l'objectiu de la Guàrdia Civil i les autoritats eclesiàstiques —el *Pallisses* s'ho passa teta rememorant-ho—. És de les farres que més es recorden de Montserrat. Van haver-hi detencions i judicis —a l'endemà de l'incident tothom havia desaparegut, però els propietaris van denunciar el fet i el cap de setmana següent van arrestar alguns implicats; fins i tot els van anar a buscar a casa—. Però a mi no em van pillar. Em buscaven pel meu àlies *Pallisses* i em va anar de conya. El tal Pere *Pallisses* no existia.

Al Pere li agradava molt parlar, però aquell dia va callar com una puta.

El fanatisme dels totxos

D'una manera o altra, un cop totes les tribus van aprendre a conviure i a escalar plegades, es van adonar que eren uns privilegiats. Les parets de Sant Benet eren gairebé un llenç en blanc, ja que hi havia poques vies clàssiques obertes.

— Hi havia lloc per tal que cadascú obrís amb el seu propi criteri —afirma l'Isidre—. Tothom va tenir l'oportunitat de fer realitat el seu somni.

És en aquest moment que s'equipa una de les vies més emblemàtiques i polèmiques de la zona: la *Brown Sugar* (6b+, 75m) a la Mòmia, oberta el 1981 per Marcel Millet, Víctor Viciano, A. Massana i L. Martínez. Va ser la primera via muntada despenjant-se des de dalt i picant cantells.

Al principi de la dècada es va donar importància a les vies llargues difícils, i aquesta es va convertir en el màxim exponent de l'impàs que vivia l'escalada. Les nocions del lliure, del friki, es van aplicar a la tàpia.

— Allò era una punyalada a l'escalada clàssica —reconeix l'Efren—. En certa manera. I en paret sobretot. Es van començar a barrejar conceptes —hi va haver molta polèmica quan es va començar a veure gent despenjant-se per les parets i equipant per dalt, ja que trencava amb els dogmes clàssics—. Però era necessari, en el moment. Era marcar la revolució. El problema és que ara el llegat s'ha agafat de mala manera, posant xapes cada dos metres a vies esportives de paret. Als anys 80 equipaven, sí, però en el seu moment va ser interessant. Clar... deies: “què val més la pena, despenjar-me i ficar cinc xapes o obrir des de baix i burilar-ho tot per fer artifo?” Segur que es van barallar.

Una vegada acceptat el canvi, la Brown Sugar era *lo más*. Es va convertir en el projecte de tots els escaladors de la zona, que van lluitar aferrissadament per encadenar-la. D'aquesta manera, la Mòmia va ostentar el títol de “l'agulla més simbòlica del lloc”. Va ser en aquest contundent monòlit on es van acollir a principis dels 80 els primers itineraris equipats amb la mentalitat *free*, com per exemple la *Kumbayà* (7a, 105m), oberta pel David Tarragó i el Josep Batlle “*Rubio*”, també equipada des de dalt i graduada amb el primer setè grau de Montserrat.

Quan tota la comunitat de Sant Benet ja estava implicada al cent per cent amb l'escalada lliure, les vies curtes d'esportiva van agafar importància. Eren les màximes exponents de la dificultat.

— Entonces se abrieron los *totxos* —recorda el Checo—. Yo lo veía una mierda eso de escalar diez metros, no me acababa de gustar. Pero al final... dije bueno va, vamos a hacer bordillos de esos. Y me flipó. Acabamos combinando la tapia con el friki, porque la deportiva luego te permitía afrontar la pared con mucho morro —molta gent va agafar la filosofia d'entrenar fent esportiva i atacar les tàpies dures d'una manera més solvent. Altres només van fer esportiva.

Un dels encarregats de començar la tasca de trobar totxos, netejar-los, visualitzar les línies i equipar les vies va ser el Toni Giménez, guarda del refu al 83. Amb poc temps, la proliferació de totxos i vies duríssimes va ocupar tots els racons de Sant Benet. L'obsessió per escalar totxos i posar-se més fort i assolir

cotes inexplorades amb anterioritat va posar la regió al capdavant del panorama escalador nacional i internacional.

El 1984 el Toni equipa *El Bastardo*, el primer 7b+ d'Espanya, a l'Agulla del Pas de la Burra. La via agafa renom quan el britànic John Redhead enlluerna els locals amb la seva repetició a vista —al primer intent i sense conèixer res de la ruta—. La línia, de dotze metres d'altura, va posar de manifest que el camí de la dificultat passava per l'ascensió de totxos, aquests petit murs d'un llarg de corda com a màxim i abundants a la regió, que concentren molta intensitat en escassos moviments.

Ben a prop, en una altra pedra conglomerada, el suís Martin Scheel —de nou un nom de fora— dona un nou pas de gegant a Sant Benet, fent al 1986 *El Vuelo a Ciegas*, el primer 8b de Montserrat i d'Espanya —la llegenda diu que el suís va fer bivac al peu de totxo del Macana fins que la va encadenar—.

Sant Benet era un referent innegable de l'escalada lliure i la mentalitat friki, i la comunitat així li ho va reconèixer. L'any 1986 l'escalada esportiva es trobava en ple apogeu, i a principis de maig d'aquell any es va celebrar la I Convenció Internacional d'Escalada Esportiva. Figures terriblement famoses com Didier Raboutou, Jacky Godoffe i Philippe Steulet. La flor i nata de l'escalada europea reunida a Montserrat i posant Sant Benet a la vanguardia del panorama *free*, ostentant l'acceptació i consolidació de la nova modalitat.

Efectivament, el grau no va parar de pujar. El mateix Scheel, el 1988, firmava una altra obra de culte: *El Prisionero*, el primer 8b+ nacional. El llegendari escalador Rafa Comino es va encarregar de fer l'encadenament i posar-li el punt vermell. Ell, juntament amb el Boris, el Cristóbal, l'Endika, el Francis, el Juani o el *Knijo*, van formar la punta de llança de l'escalada en lliure a Catalunya, per molt que els anglesos i americans anessin per davant. Sota el nom de Trini Climb, van ser la tribu més fanàtica de la dècada. A partir d'aquí, navegant entre polèmiques i divagacions ètiques —mai han desaparegut—, els Trini i els *santbenedictes* van seguir experimentant amb nous horitzons de dificultat mentre, influenciats per les circumstàncies i estimulats per les substàncies, s'atrevien a flirtejar amb pràctiques extremes com l'escalada sense corda.

La tàpia és la tàpia

Els anys 90 van ser un punt i apart per l'escalada a Montserrat. Es va originar un nou moviment, capitanejat pel guarda més carismàtic i més actiu de Sant Benet: Josep Maria Alsina. Tothom coneix aquest home. Si la resta d'escaladors van ser els putos amos, aquest va ser el putíssim amo. Efectivament, va ser una llegenda. Se'n va anar abans d'hora en un accident el març de 1999, però el seu llegat és una oda a l'estil per qualsevol amant de la roca.

Si durant els anys 80 es va empènyer el grau sacrificant el compromís, l'exposició i el sentit real de l'escalada, la nova dècada va aprofitar tot el que s'havia après, va corregir les cagades que es van cometre i va posar sobre la taula una nova manera de fer: les vies s'obren des de baix, amb més grau i amb menys peces. Bum. Un pas més. L'essència es recupera. L'escalada evoluciona.

La colla formada per l'Alsina, l'Endika, el Cugat, el Brascó, el *Hippie*... estava molt però que molt forta. Van ser capaços de veure noves línies. Començant per les faciletetes com la *Corte Inglés* i la *Prika* a la Panxa del Bisbe —quan encara estaven indagant sobre l'estil que volien seguir—, fins les difícils i encara poc repetides vies als Plecs del Llibre, a Diables, al Serrat del Moro... Totes elles rutes molt consistents.

Problema. Aquest estil segueix sent, ara encara, assequible per pocs. La nova evolució era més elitista que el friki que es portava fent durant els 80, de manera que l'escalada va patir una nova escissió. L'esportiva va agafar un camí paral·lel i és la que ha tingut més influència fins ara, incloent a la majoria de practicants, mentre que la clàssica de dificultat ha quedat relegada a un col·lectiu més petit.

La gran depressió

L'Efren es lleva amb la sortida del sol i s'encén un porro de la mida del seu cap. Entre badalls i males cares, s'endreça el cap i pensa què ha de fer... bé... realment no. No pot pensar; no sense menjar a la panxa. Esmorzar.

Treu la torradora, una paella i assalta la nevera. Per començar el dia amb força, es prepara unes quantes llesques de pa torrat, un ou, un altre ou, xoriço fregit, més torrades amb mantega i mel, un got de llet i un bol de cereals.

— Soc un gordo tiu, em tiro una hora menjant. Per això em faig un peta de bon matí, perquè ja sé el que m'espera —riu com un condemnat, intentant encabir tots els plats en una sola taula.

El pou sense fons s'organitza la jornada en funció de la seva companyia. Si està sol, sempre intenta estar en moviment: una volta pel massís, escalar en solitari, fer bloc... o llegir.

— Mentre no sigui un pastelazo m'ho trago tot. A mi el rollo García-Lorca-castellano-de-Albacete-caballeros-de-la-España-profunda no em va —diu l'Efren, que guarda a la seva llibreria personal tots els llibres sobre context social *dels que fan pensar*—. Em mola 1984, *Rebel·lió a la granja*... —Efectivament, Orwell és Déu.

El dia és molt llarg a Montserrat. No tothom soporta el tedi i l'avorriment que pot generar haver de passar 24/7 en un lloc com Sant Benet. Més encara si no hi ha ningú. La soledat és un dels majors problemes al que s'enfronta l'Efren.

— A l'hivern és quan ho passo pitjor —esbufega—. A les cinc de la tarda ja és fosc i em torno boig. Em venen ganes de fotre'm un tiro, tiu. Tot el dia sol, ja costa trobar què fer... cada dia he de ser jo qui m'impulsi a fer coses... es fa de nit... i no puc anar a dormir a les nou perquè sinó em llevo a les tres... total, que de cinc a onze he d'esperar per planxar l'orella... són un futimé d'hores... sis hores que estàs allà dalt, que ja no pots sortir... et fots a llegir tres hores... estàs fregit, ja no saps què fer i et cremes —és per això que ara se li ha ocorregut instal·lar un generador, tenir electricitat i posar-se un ordinador per veure pelis quan vingui l'estació freda—. M'he d'amoldar el refugi als temps que corren — diu l'anarquista, perroflauta, jo-no-soc-com-els-demés—, sinó em tornaré boig com tots els altres guardes. De moment estic bé però... —calla de sobte—. La soledat és dura. No estem fets per estar sols. Si ve penya no hi ha cap problema, sé que escalo, em faig els meus canutos i *Estrelles* amb els col·legues, tot el dia morats... és una regalada. Si estic sol... què faig? Amb qui comparteixo tot això? Una estona està bé, però no som monjos, no volem estar en contacte amb Déu. No necessito tanta tranquil·litat, no la vull.

Per combatre-la, ara hi ha molts dies que baixa de la muntanya. Ha après que si no baixa, no troba plan per escalar. A Sant Benet no puja *ni el tato*. Com a molt ve algú que experimenta la zona, veu que no és el que li havien dit i no torna.

El perquè de la decadència d'una de les millors escoles d'escalada d'Europa respon a diversos motius, però al final tot se simplifica: Sant Benet no és per a tothom.

El primer problema és el grau. Hi ha el mite que la dificultat en aquesta regió és exagerada. L'Efren n'està fart.

— Si Sant Benet és la referència —es va fer una convenció internacional i es va convertir en referència pel que fa a l'escala de graduació (cal recordar que va marcar el primer 7b+, 8b i 8b+ a Espanya)—, com pot ser que el grau estigui collat? No serà que totes les altres escoles han estat regalant-l'ho? Si aquests són els primers graus, no els hauríem de tenir com a referència i no fer una escala paral·lela al nostre gust?

Per això ha deixat de triomfar. Bé, no només. El segon problema que veu l'Efren és la percepció que es té de les assegurances a Sant Benet.

— Tants anys d'evolució de l'escalada per tornar al mateix —el sospir li durt de l'ànima—. Hem anat enrere: si ens podem agafar a la xapa ens hi agafem, si ens podem estalviar la caiguda ho fem. La majoria de gent que fa tàpia no vol caure, es pensa que caure és... —obre els ulls com plats i intenta trobar l'empatia—... bueno... és que tenen parabolts del 10 i argolles cada dos metres! Que penses: què estem fent? —s'esvera—. A Sant benet les vies són súper segures, no piques contra el terra encara que la gent s'ho pensi —ja no vocalitza—, piques si t'asseguren malament, aquí i a on sigui —es dona per vençut amb un sospir que recorda a quan treu el fum dels canutos—. En general, ja es veu que l'esportiva d'ara no arriba al nivell del friki dels anys 80. Era una escalada més obligada, s'havia d'escalar més, feia donar més d'un mateix, saps? Les xapes estaven més distanciades, sí, però si és fàcil allunyen més, de tota la vida —la gent vol xapes i les vol a prop; tant en esportiva com en tàpia passa exactament igual.

El tercer problema és més estructural i està relacionat a com la societat s'ha anat tancant en sí mateixa. En un moment on el jo és més important que el nosaltres, en què l'individu passa per sobre del col·lectiu i en què tot plegat s'ha capgirat en una autofel·lació complaent, la muntanya ha canviat el seu sentit.

— La gent que ve —poca— no passa pel refugi, no té el costum de socialitzar amb els locals. Els enxampes enfilant escales avall, fugint com rates. Veuen a la penya i no són capaços ni de saludar, ni de fer tertúlia, ni de *fer*

mntanya... s'ha perdut aquesta essència —afirma l'Efren, posseït per l'esperit *kumbaià* més autèntic—. Als anys 80 encara tenien aquesta mentalitat, no sé. Ara agafen i marxen, no es fan ni una birra, ni escriuen el que han fet, ni ho comparteixen en persona... això sí, a Internet ho posen com volen —riu sarcàstic—. Que ve gent i et diu unes coses de les vies que flipo. “Ho he vist per Internet i tal” —imita—. Internet pot dir missa. Si hi ha un llibre de Sant Benet que ha estat fet per tots els escaladors d'aquí amb un consens, no li faràs cas? És el *llibre* de la zona. Cada vegada som més egoistes. Les rutines han canviat dràsticament. Fins no fa tant, la gent sortia de l'escola o de treballar, pujava amb tren si no tenia cotxe, i s'estava tot el cap de setmana a Sant Benet fent bivac —això li han explicat, perquè en realitat no li va tocar viure-ho—. Que li donin pel cul a la ciutat —això és ben seu—, a la rutina... ja tornaran dilluns, a la rutina! Si és que hi tornaven, perquè alguns es quedaven per seguir escalant entre setmana. Ara... —mala llet, molta mala llet—... hi ha com una necessitat de tornar. És com un esport. I dins dels esports, n'hi ha que són més fàcils de modelar que d'altres. I el medi natural de l'escalada és fàcil d'adaptar als teus gustos. Agafes un taladro i puges per tot arreu. Ara... —apreta els punys i acluca els ulls per intentar donar intensitat a les seves paraules—... volen triomfar molt ràpid. I què és triomfar? Si és el que fan els d'avui, és molt insípid.

L'actual guarda del refugi no és l'únic al corrent de la deriva de Sant Benet. La seva decadència no ha passat desapercebuda per les generacions que hi han deixat la seva petjada.

— La gent no va a Sant Benet perquè el grau és molt dur —reconeix l'Armand—. Es va estancar així, suposo... era el grau més difícil en lliure; anaves a Terradets i deies *vale*, anaves a Vilanova i *vale*, anaves a fer un 6a de Sant Benet i deies *pfffff* —sospira tranquil·lament— També és veritat que l'escalada de Montserrat és més difícil, se n'ha de saber més —presumeix per ser un dels privilegiats que coneix el seu intrínquilis—. Hi ha molts bolos i has de fer filigranes... que les pots fer de moltes maneres.

— Sí... probablement el que li passa és que és massa difícil —coincideix el Pere—. Trobo que hi ha escoles de dificultat que son més atractives, on la gent li és més senzill assolir graus més elevats sense tants maldecaps. Per fer un 7a a Sant Benet els has de tenir ben posats —somriure d'orgull local—. A

Sant Benet li ha fet mal el tema dels graus, són exigents i has d'estar acostumat a l'estil montserratí. Els qui no ho aconsegueixen... pensen que és un fracàs — mou el cap a banda i banda—. Ara busquen la foto, donant-li la mateixa importància que a l'escalada en sí. Tampoc es fa activitat de promoció, ni reunions d'escaladors... es un reducte de romàntics.

— La gent está acostumada a que li regalin les coses —es queixa l'Isidre—. Jo els hi dic *Secció DIR Naturalesa* —jajajajaja—, es pensen que són escaladors i no, s'han muntat la seva peli que es pot fer el mateix a la muntanya que al rocòdrom i no és així. Sant Benet és un lloc que segueix sent com era, l'explosió dels 80 s'hi ha quedat. Més enllà d'això... —dubita i es passa la mà per les seves patilles aristocràtiques—... els d'abans ens buscàvem més la vida, no volíem escalar només el cap de setmana, volíem escalar sempre.

— Antes nos quedábamos allí un tiempo, ¿sabes? —pregunta retòricament el Checo, gairebé com sempre—, ahora suben y bajan. No sé.

— Sant Benet és molt guapo, però la gent busca lo fàcil i lo ràpid — destaca el Jordi Esteve, àlies *Pollito*—. El problema és general, hi ha moltes escoles que han deixat d'estar de moda, sobretot les esportives. Les antigues han quedat relegades: Montsant, Prades, La Riba, Montral, Montanejos... Abans eren molt potents i ara hi ha quatre gats. A la gent li agrada escalar diferent: ara busquen sostres, bon canto, desplom... —diu amb actitud de *jo-no-soc-així*—. Tot i així, Sant Benet sempre ha estat un lloc força minoritari, i encara que hagi tingut moments on hi havia molta gent, sempre acabàvem sent els mateixos. Ara està de capa caiguda però crec que és normal. La gent que tirava del carro s'ha fet gran i no hi ha hagut un relleu generacional.

— Exactament això —redunda el David Fernández, aka *Mucha*—. Jo crec que la gent es fa gran i no hi ha relleus generacionals directes. Sí que és veritat que hi han hagut moments puntuals de gent jove... com per exemple amb els alcoians, que va ser un moment de revifada amb un ambient més festiu i de gent nova que va donar vida a la zona. Sempre hi havia penya, farres i motivació per escalar —recordar el fa feliç—. Però això es va acabar —potser no tan feliç—. Perquè la gent va a Rodellar? Hi ha molt ambient, moltes vies, està Ca l'Andraka... i agafes el cotxe i vas. Perquè la gent no va a Sant Benet? Perquè no hi és això, però hi va ser.

L'espurna montserratina

A l'Efren li agraden les postes de sol. Quan decau el dia, la seva actitud canvia: passa de ser un tiu inquiet i mig enrabiàt a un místic-filòsof-anacoreta drogat i propens a la depressió. Si no està molt en la merda, fa alguna escalada fàcil sense corda i contempla les últimes llums del dia des del cim d'una agulla; si està al pou, simplement s'asseu al mur del balcó del refugi.

— No sé si he estat bon guarda de Sant Benet —s'autoflagela esperant que algú li digui el contrari—. Ho hauran de dir els altres, però bueno... que m'és igual... a mi me la bufa el que pensin els altres —poc convincent, es nota l'efecte que té la posta de sol en la seva cuirassa emocional—. Segurament no li he caigut bé a molta gent.

L'Efren no està gaire convençut que Sant Benet i el seu refugi tinguin futur.

— L'escalada a Sant benet no canviarà —sentència, abatut.

O potser sí.

Una nova espurna pot seguir alimentant la llegenda de Sant Benet. Després de molts anys recordant els vells temps i trobant a faltar les dècades dels 80 i 90, un nou moviment d'escalada promet capgirar Montserrat i tornar-la a situar al panorama nacional i internacional. És el *trad*, el nom amb ganxo de l'escalada tradicional.

El nou estil, tot i que és més una evolució que una novetat, consisteix a escalar les parets de la manera més neta possible. Per fer-ho, renuncia a les expansions (parabolts, espits, burins, pitons, falques, etc.), incloses les reunions, per utilitzar exclusivament material flotant (friends, tascons, tricams); d'aquesta manera s'aprofita la pròpia morfologia de la roca (sovint fissures, forats i merlets) enlloc de foradar-la per col·locar assegurances fixes.

El *trad* és el següent esglaó dins l'escalada. La tradició d'aquesta disciplina a Estats Units i al Regne Unit està molt assentada; de fet, és el tipus d'escalada majoritari, ja que la morfologia de les seves parets granítics, calcàries i arenisques permeten emplaçar el material amb seguretat i continuïtat. On queda el conglomerat? Enlloc, perquè ningú havia tingut els sants collons de fer *trad* en un tipus de roca tan peculiar. Fins ara.

Montserrat, sempre Montserrat. La muntanya màgica torna a ser escenari d'una revolució. A Catalunya la moguda la protagonitzen els quatre gats que tenen el tremp necessari: el Gerber Cucurella, el David Fernández *Mucha*, el Guillem Cuadrado i el Jordi Esteve *Pollito*. Efectivament, són semidéus.

— Les vies de *trad* que hem obert avui dia són les més dures de Montserrat i d'Espanya —presumeix el Mucha—. Hem aplicat una filosofia completament diferent —estan totalment netes, vies de fins a 8a que no deixen cap rastre—. Mai abans ens havíem enfrontat a res semblant.

L'obertura de la *Moby Dick* (6b) a la Momieta el 2008 anunciava de quin pal anaven els nous amos de la roca. Al mateix any, la *Peccata Minuta* (7b) a la Panxa del Bisbe, oberta des de baix sense expansions pel Gerber i el Pollito, cridava l'atenció dels sempre atents escaladors montserratins. El punt d'inflexió va arribar el 2013, arrel de l'obertura de *Chrysomella* (7b+) als Flautats, de la mà del Guille, el Mucha i el Pollito. Feta des de baix en tres llargs, la línia va consolidar el moviment *trad* a Montserrat, convertint Sant Benet de nou en el centre d'atenció... per a molt pocs. Més tard, al 2017, es va obrir la *Boreas* (8a) als Flautats; 130 metres en tradicional i en la dificultat més elevada mai aconseguida en conglomerat. La fita va atraure figures com la d'Unai Mendia, el màxim representant de la disciplina a nivell estatal. Les va repetir... i va flipar.

— L'escalada no és algo concret —reflexiona el Mucha—, beu de moltes coses diferents: no és l'esportiva... no és la paret... no és l'artifo... no és el gel... és un poti-poti. Enfocar Sant Benet només des d'un sol punt de vista és un error. Hi ha de tot, hi ha una evolució... i nosaltres amb el trad hem agafat el relleu.

Oda a Sant Benet

Sant Benet ha sigut un laboratori d'innovació. Generació rere generació, els escaladors han sabut trobar la novetat i el camí a seguir per evolucionar en la disciplina... sempre pionera a Montserrat.

Els *santbenedictes* mai s'han conformat, ni amb l'escalada ni amb la societat. Com una gran família que s'ha escollit per viure al marge del sistema, també han innovat en la filosofia de vida. La gent de Sant Benet és molt diferent entre ella i prové de llocs molt diversos, però comparteixen una visió particular:

l'escalada no és una finalitat en sí mateixa, sinó una eina per accedir a la realitat personal de cadascú. Per llàstima, aquesta manera d'entendre s'està perdent.

L'Efren apura les últimes calades del seu canuto mentre espera que el sol aparegui per l'horitzó. Ha pujat a l'agulla del costat de l'ermita amb quatre embotits per veure com trenca l'alba.

— Crec que ja va sent hora que deixi aquest lloc —diu amb el somriure de qui ha meditat molt un pensament i finalment s'atreveix a compartir-lo—. Vull tornar als malabars... als carrers... No marxaré d'un dia per l'altre, deixaré les coses més fàcils als qui hagin de venir —el seu projecte és posar llum al refu: que s'hi visqui millor, que es comenci a entendre com una feina i que s'adapti als canvis socials—. Al cap i a la fi... es tracta d'això, no? De canvis... vull dir... que cap altre lloc ha marcat tant com aquest, saps? —obre els braços i abraça el paisatge— No puc deixar que caigui en l'oblit. Per això he de marxar... per tornar a dotar Sant Benet de glòria.

El cel explota i les primeres llums del dia esclaten al refugi i les agulles.

— Veus tiu, tot neix a Sant Benet.

6. BIBLIOGRAFIA

- Alsina, Josep Maria. (1998). *L'edat del ferro*. Recuperat de: <https://escaladatradicional.com/josep-maria-alsina-edat-del-ferro/>
- Antoni, Pere. (2018). *L'hiperbòlic impol·lut*. Recuperat de: https://www.ara.cat/cultura/Lhiperbolic-impollut_0_2015798440.html
- Ballart, Armand. (2012). Els Pirates. *GAME magazine* (20).
- Ballart, Armand. (2012). *Escalada Montserratina*. Recuperat de: <http://armand-ballart.blogspot.com/2013/06/escalada-montserratina.html>
- Ballart, Armand. Entrevista personal, 2019.
- Cararach, Roger. Entrevista personal, 2019.
- Casals, Pere. Entrevista personal, 2019.
- Cerdà, Joan. Entrevista personal, 2018.
- Cuadrado, Guillem. Entrevista personal, 2019.
- Esteve, Jordi. Entrevista personal, 2019.
- Fatjó, Josep. Entrevista personal, 2019.
- Fatjó, Josep. (2005). *Història de l'escalada a Montserrat*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- Fatjó, Josep. (2012). *Antologia de poesia de muntanya*. Barcelona: Montflorit.
- Fernández, David. Entrevista personal, 2019.
- García, Antonio. Entrevista personal, 2019.
- Garcia, Efre. Entrevista personal, 2019.
- Gené, Isidre. Entrevista personal, 2019.
- Godina, Esther. Entrevista personal, 2018.
- Iglésies, Josep. (1965). *Estasen*. Granollers: Montblanc.
- Iglésies, Josep. (1965). *Enciclopèdia de l'excursionisme català*. Barcelona: Rafael Dalmau Editor.
- Jover, Joan. Entrevista personal, 2019.
- Justel, Ángel. Entrevista personal, 2019.
- López, Boris. (2015). *Sant Benet. Santuari de l'escalada anacoreta*. Recuperat de: <https://algunesviesbones.wordpress.com/tag/montserrat/>
- Memba, Javier (2002). *Hunter Stockton Thompson, el creador del periodismo gonzo*. Recuperat de: <https://www.elmundo.es/elmundolibro/2002/04/20/anticuario/1019230429.html>

Mingote, Sergi. Entrevista personal, 2018.

Nopca, Jordi. (2018). *Adéu a Tom Wolfe, escriptor mordaç i periodista bàrbar*. Recuperat de: https://llegim.ara.cat/Mor-Tom-Wolfe-escriptor-periodista_0_2015798469.html?_ga=2.3954617.827310337.1548688274-488860395.1548087747

Plimpton, George. (2015). *El hombre que estuvo allí*. Madrid: Contra.

Porredon, Eduard. (2011). *Escalatroncs*. Recuperat de: <https://escalatroncs.com/>

Ramayo, Francisco. Entrevista personal, 2019.

Roma, Francesc. (2008). *Història social de l'excursionisme català*. Barcelona: Cossetània Edicions.

Toralles, Marc. Entrevista personal, 2019.

Tot Montserrat. (2017). *Ermita de Sant Benet*. Recuperat de: <https://totmontserrat.cat/religio/vida-eremitica/les-ermites-de-la-muntanya-de-montserrat/ermita-de-sant-benet/>

Tot Montserrat. (2017). *Ermita de Sant Salvador*. Recuperat de: <https://totmontserrat.cat/religio/vida-eremitica/les-ermites-de-la-muntanya-de-montserrat/ermita-de-sant-salvador/>

TRanki. (2006). *Celiavern*. Rcuperat de: <http://celiavern.blogspot.com/>

Vadillo, Rafa. Entrevista personal, 2019.

Vedo, Angel. Entrevista personal, 2018.

Verdaguer, Jacint. (1885). *Canigó*. Barcelona: Quaderns Crema.

Vilaplana, Miquel. Entrevista personal, 2019.

Wolfe, Tom. (1977). *El Nuevo Periodismo*. Madrid: Anagrama.